

Örebro kommun
oversiktsplan@orebro.se

Samråd om översiktsplan för Örebro kommun

Er beteckning: MOE 812/2024

Beskrivning av ärendet

Översiktsplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för samråd i enlighet med 3 kap. 8 § plan- och bygglagen (PBL). Länsstyrelsen har beretts tillfälle att lämna synpunkter.

Under samrådet ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 10 § PBL

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken (MB) tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. MB följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark-och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt.

Inledande synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen har en aktiv översiktsplanering och tar fram en ny översiktsplan. Det är positivt att samrådet av översiktsplanen har föregåtts av en dialog, och att denna dialog har fortsatt under samrådet, där Länsstyrelsen har fått bidra med vägledning i planprocessen. De synpunkter som Länsstyrelsen framför i yttrandet ska ses som en hjälp i det fortsatta

arbetet med planen. Efter samrådet av planförslaget önskas en fortsatt dialog för att kunna ge fortsatt råd och stöd till kommunen i planprocessen.

Den digitala översiktsplanen ger många möjligheter och formatet har goda förutsättningar att fungera som ett användarvänligt och illustrativt stöd för efterföljande planläggning, lovgivning och tillståndsprövning. Länsstyrelsens roll och ansvar försvåras dock av det digitala upplägget och gör att planen i flera avseenden är svår att överblicka och granska. I vissa fall finns ställningstaganden, planeringsförutsättningar och strategier endast beskrivna i text och i andra fall endast i kartan vilket försvårar en helhetsbedömning. Även med en omfattande resursinsats finns en osäkerhet och oro för att missa väsentligheter i planen, särskilt information och ställningstaganden som endast redovisas i klicktexterna på kartan.

Sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen anser att planförslaget är väl genomarbetat och har goda förutsättningar att fungera som en bra vägledning för efterföljande planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i kommunen. Planförslaget har en hög ambitionsnivå och dess fokus på att bland annat motverka utglesning av bebyggelsen gynnar många frågor kopplade till hållbar utveckling. Ställningstagandena som redovisas i planförslagets olika temaområden är generellt väl genomarbetade men behöver i flera fall konkretiseras för att tydliggöra hur kommunen avser att beakta frågan i kommande plan-, lov- och tillståndprocesser. Det handlar bland annat om frågor om riksintressen, miljökvalitetsnormer, mellankommunala frågor, människors hälsa och säkerhet, klimatrelaterade risker, bostadsförsörjning, naturmiljö, kulturmiljö, social hållbarhet, jordbruksmark och livsmedelsförsörjning, energifrågor samt materialförsörjning.

Länsstyrelsen bedömer att två riksintressen för naturvården (Mantorp-Nyttinge och Latorpsplatån), ett riksintresse för totalförsvarets civila del (transmissionsnätet för el) och ett Natura 2000-område (Mantorp) inte tillgodoses i planförslaget. Länsstyrelsen bedömer även att ett riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning (Skråmsta vattenverk) samt ett riksintresse för naturvården (Latorpsplatån) riskerar att inte tillgodoses i planförslaget. I flera fall bedömer Länsstyrelsen att det i planförslaget behöver förtydligas hur olika riksintressen ska tillgodoses. Vidare instämmer Länsstyrelsen i kommunens

bedömning att riksintresse för energiproduktion för vindbruk inte kan tillgodoses.

När det gäller klimatrelaterade risker anser Länsstyrelsen att ställningstagandena behöver kompletteras med en bedömning av kommunens syn på risker för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra. Med anledning av den omfattande översvämningssrisken från Lillån bedömer Länsstyrelsen att det inte är lämpligt med ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktiga verksamheter i utredningsområdet Vallby.

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen har analyserat utpekade utbyggnadsområden utifrån ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark på en övergripande nivå i översiktsplanen. Länsstyrelsen anser dock att utbyggnadsområden där markens potential för livsmedelsproduktion är som högst bör begränsas samt att behovet av att ta brukningsvärd jordbruksmark i anspråk för bostadsförsörjning behöver förtydligas.

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är väl genomarbetad, men anser att åtgärdsförslagen för att förebygga eller motverka att planen innebär en betydande negativ påverkan på miljön tydligare behöver beaktas och inarbetas i översiktsplanen. MKB:n anger även viktiga planeringsförutsättningar i utpekade utbyggnadsområden som bör lyftas in i planförslaget som vägledning i efterföljande plan- och bygglovsprocesser. Länsstyrelsen anser även att samtliga riksintressen behöver konsekvensbedömas i MKB:n.

Riksintressen

Allmänna synpunkter

Av översiktsplanen ska det enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena. I planförslaget saknas det generellt mer specifika ställningstaganden om hur riksintressen ska tillgodoses, hur riksintressena kan påverkas vid tänkt utveckling och hur särskilda värden ska omhändertas. Det är angeläget att dessa frågor hanteras i översiktsplaneringen för att kunna göra relevanta bedömningar och avvägningar mellan olika intressen, samt bedömningar av konsekvenser och genomförbarhet av planens förslag på utveckling

och markanvändning. I beskrivningen av utbyggnadsområden saknas även i flera fall en fullständig redovisning av vilka riksintressen som berörs, vilket behöver kompletteras.

Länsstyrelsen bedömer att två riksintressen för naturvården (Mantorp-Nyttinge och Latorpsplatån), ett riksintresse för totalförsvarets civila del (transmissionsnätet för el) och ett Natura 2000-område (Mantorp) inte tillgodoses i planförslaget.

Länsstyrelsen bedömer även att ett riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning (Skråmsta vattenverk) samt ett riksintresse för naturvården (Latorpsplatån) riskerar att inte tillgodoses i planförslaget. I flera fall bedömer Länsstyrelsen att det i planförslaget behöver förtydligas hur olika riksintressen ska tillgodoses, vilket redogörs för nedan. Vidare instämmer Länsstyrelsen i kommunens bedömning att riksintresse för energiproduktion för vindbruk inte kan tillgodoses.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att följande riksintressen inte har konsekvensbedömts i MKB:n: riksintresse för industriell produktion, riksintresse för yrkesfisket, riksintresse för ämnen och material, riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning, riksintresse för energidistribution och riksintresse för energiproduktion för vindbruk. Dessa behöver konsekvensbedömas inför granskningen av översiktsplanen.

Riksintresse för kommunikationer

Enligt 3 kap. 8 § MB ska områden som är av riksintresse för kommunikationer skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Med det avses att funktionen hos riksintresset ska säkerställas. Ny bebyggelse får inte negativt påverka nuvarande eller framtida användning av anläggningen. Ny exploatering får inte heller påverka möjligheterna till drift, underhåll och framtida utveckling av densamma. Detta förutsätter exempelvis hänsyn till utrymmesbehov för anläggning och restriktioner för influensområden vid byggnation.

I kommunen finns en flygplats samt flera vägar och järnvägar av riksintresse för kommunikationer, enligt 3 kap. 8 § MB.

Riksintressena framgår av översiktsplanen. Godsstråket genom Bergslagen benämns dock felaktigt som Godsstråk Bergslagen, vilket behöver korrigeras. I kommunens ställningstaganden för dessa riksintressen hänvisas bland annat till att Trafikverkets rapport *Funktionsbeskrivningar för trafikslagens anläggningar: riksintresse kommunikationer* ska användas som stöd vid planering och

lovgivning. För att tillgodose riksintressena för väg anges även att kommunen verkar för att lokala resor ska ske inom det lokala huvudnätverket. För att tillgodose riksintresset för flygplatsen anges att Transportstyrelsen, flygplatsen och miljöavdelningen ska remitteras vid uppförande av byggnader och anläggningar samt att kommunen ska följa Trafikverkets principer för vilken utveckling som generellt riskerar att innebära påtaglig skada för flygplatser.

I översiktsplanen föreslås utveckling och exploateringar i form av både förtätning och nyetablering i nära anslutning till både flygplatsen samt vägar och järnvägar av riksintresse. Länsstyrelsen anser sammantaget att kommunens ställningstaganden inte tydliggör hur kommunen avser att tillgodose riksintressena för kommunikationer. Det behöver tydliggöras med mer specifika ställningstaganden hur utbyggnadsområdena förhåller sig till riksintresseanspråken, hur riksintressena kan påverkas samt hur de ska tillgodoses i samband med efterföljande planläggning och lovgivning i kommunen. Kommunens ställningstagande behöver tydligare beskriva vad som behöver beaktas i efterföljande planläggning och lovgivning för att minimera risken för negativ påverkan.

Länsstyrelsen ser behov av att tydliggöra redovisningen av riksintresset Örebro flygplats i kartans hänsynsdel. Riksintressets geografiska anspråk (*Befintligt markområde* och *Befintlig rullbana*) liksom påverkansområdena *Hinderbegränsande yta* och *MSA-yta* behöver beskrivas var för sig i de olika kartlagren. När det gäller flygplatsens MSA-yta vill Länsstyrelsen uppmärksamma att byggnader och andra föremål som är högre än 20 meter kan komma att påverka luftfarten, om de uppförs inom flygplatsens MSA-yta. Berörd flygplats och Luftfartsverket (LFV) är sakägare för att bedriva flygplatsverksamhet och för infrastrukturutrustning, och ska alltid samrådas vid planering av byggnadsverk och föremål högre än 20 meter inom MSA-ytan. Flygplatsens MSA-yta omfattar hela kommunen. I de fall det framkommer behov av flyghinderanalys ska en sådan genomföras vid varje etablering och skickas till flygplatsen. Detta behöver tydliggöras för kartlagret för MSA-ytan i kartans hänsynsdel samt i de ställningstaganden som redovisas i temaområdet *Mobilitet*, i undertemat *Luftfart*.

Riksintresse för industriell produktion

Tillväxtverket har i december 2024 beslutat att Bofors skjutfält utgör område av riksintresse för industriell produktion enligt 3 kap. 8 §

MB. Motivet för utpekandet är att området hyser värden av stor nationell vikt och att platsen har betydelse utifrån sin beskaffenhet och läge. Länsstyrelsen är positiv till att översiktsplanen kommer att kompletteras med riksintressets geografiska avgränsning och tillhörande värdebeskrivning. Därutöver behöver det även tydliggöras hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att påverkansområdet som nämns under texten om Bofors skjutfält i översiktsplanens hänsynsdel hör samman med Villingsbergs skjutfält som är av riksintresse för totalförsvarets militära del. Riksintresset för Bofors skjutfält har inget geografiskt utpekat påverkansområde. Information om påverkansområdet behöver istället anges under riksintresse för totalförsvarets militära del. Vidare anges ett ställningstagande om att Bofors skjutfält samnyttjas med Villingsbergs skjutfält och att hänsyn därför behöver tas till bådafälten vid åtgärder i kommunen. Denna information bör med fördel även redovisas under riksintresset för totalförsvaret.

Riksintresse för kulturmiljövården

I Örebro kommun finns tio områden av riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 kap. 6 § MB. Länsstyrelsen konstaterar att översiktsplanen redovisar tydliga ställningstaganden för hur riksintressena ska tillgodoses och att risk för kumulativ påtaglig skada ska beaktas i samband med planprocesser.

Ställningstagandena motsvarar väl, med några undantag, de karaktäristiska uttryck som riksintresseutpekandena avser.

Länsstyrelsen har synpunkter gällande några av riksintresseområdena, vilket redovisas nedan.

Centrala Örebro

Länsstyrelsen har under hösten 2024 låtit en konsult utreda frågan om det finns anledning att formellt gå vidare med en process för att utöka riksintesseområdet för Centrala Örebro. En preliminär rapport lämnades in till Länsstyrelsen i december 2024 vilken tydligt ger stöd för att en geografisk utökning och en uppdatering av riksintessemotiveringen är motiverat. Länsstyrelsen avser att lämna underlag för beslut om eventuell utökning till Riksantikvarieämbetet under våren 2025. Processen kommer att föregås av dialog med kommunen.

Länsstyrelsen är positiv till kommunens ställningstagande rörande behovet av ett utökat riksintesseområde. Av uttryckstexten för det

nu gällande riksintresset framgår att parker och grönstråk utgör sådana uttryck som ska tillgodoses. Ett tydligt ställningstagande rörande kulturhistoriska värden i sådana miljöer är därför önskvärt.

Esplunda

Ett uttryck för riksintresseområdet är den långa allén som löper längs uppfartsvägen till herrgården. Ett ställningstagande rörande det gröna kulturvärdet är därför önskvärt.

Hjälmarsberg

Länsstyrelsen är positiv till kommunens ställningstagande rörande behovet av ett utökat riksintresseområde. Ett uttryck för riksintresseområdet är allén som löper längs uppfartsvägen till herrgården. Ett ställningstagande rörande det gröna kulturvärdet är därför önskvärt.

Rosta

Gårdsbildningar och grönytor utgör uttryck för riksintresseområdet. Ett ställningstagande angående dessa vore önskvärt. En sådan text finns under karaktärsbeskrivningen av Rosta i kartlagret *Mångfunktionell bebyggelse* och kan enkelt lyftas in i ställningstagandet för riksintresseområdet.

Riksintresse för friluftslivet

I kommunen finns fyra områden av riksintresse för friluftslivet, Kilsbergen, Hemfjärden, Hjälmarens och Kvismaredalen, enligt 3 kap. 6 § MB. I kommunens ställningstagande för riksintresset för Kilsbergen hänvisas till "Viljeinriktning Kilsbergen" som enligt planförslaget pekar på den riktning som kommunen vill utveckla Kilsbergen i samarbete med andra berörda kommuner och aktörer i området. I redovisningen av ställningstagandena för riksintressena Hemfjärden och Hjälmarens hänvisas till en gemensam strategi för utvecklingen av Hjälmarens med omnejd som kommunen tagit fram i samarbete med omkringliggande kommuner, regioner och länsstyrelser. Vidare hänvisas till en strategi som Örebro kommun tagit fram för utvecklingen av Hjälmarens som rekreationsområde som ska beaktas för att stärka värdena inom riksintresset. För Kvismaredalen anges att delar av området består av naturreservat och att kommunen i övrigt agerar för att stärka eller bibehålla bevarade värden.

Länsstyrelsen anser sammantaget att dessa ställningstaganden inte tydliggör hur kommunen avser att tillgodose riksintressena för friluftslivet. Det behöver tydliggöras med mer specifika ställningstaganden hur dessa riksintressen ska tillgodoses och hur särskilda värden ska omhändertas i samband med efterföljande planläggning och lovgivning i kommunen för att stärka eller bibehålla bevarandevärdena. Vid hänvisning till gemensamma strategier och viljeinriktningar bör det tydliggöras hur dessa har bäring på fysisk planering.

Inom och i nära anslutning till ett område av riksintresse för friluftslivet, Hemfjärden, pekas ett flertal utbyggnadsområden för bostadsbebyggelse och verksamheter ut i översiktsplanen. Länsstyrelsen instämmer i MKB:ns bedömning att det vid planläggning inom dessa områden är av stor vikt att beakta och ta hänsyn till riksintressets värden för att minimera risken för negativ påverkan. Detta bör framgå av klicktexterna i kartan för dessa utbyggnadsområden, och det behöver tydliggöras hur hänsyn ska tas.

Riksintresse för yrkesfisket

I kommunen finns ett område av riksintresse för yrkesfisket, Hjälmarén, enligt 3 kap. 5 § MB. I kommunens ställningstagande för riksintresset hänvisas till den gemensamma strategi för utvecklingen av Hjälmarén som finns framtagen i samarbete med övriga omkringsliggande kommuner, regioner och länsstyrelser. Det anges att strategin visar på en gemensam ambition och vilja, och ska även genomsyra arbetet med Hjälmarén som riksintresse för yrkesfisket.

Länsstyrelsen anser att detta ställningstagande inte tydliggör hur kommunen avser att tillgodose riksintresset för yrkesfisket. Det behöver tydliggöras med mer specifika ställningstaganden hur riksintresset ska tillgodoses och hur särskilda värden ska omhändertas i samband med efterföljande planläggning och lovgivning i kommunen. Vid hänvisning till en gemensam strategi bör det tydliggöras hur den har bäring på fysisk planering. Inom riksintresset pekas exempelvis ett område för utvecklad användning ut inom Hampetorp. Vid planläggning inom detta område behöver riksintresset beaktas. Detta bör framgå av klicktexten i kartan, och det behöver tydliggöras hur hänsyn ska tas.

Riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning

Inom kommunen finns ett område av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning, Skråmsta vattenverk, enligt 3 kap. 8 § MB. För att tillgodose riksintresset anges att kommunen arbetar för att Svartån som förser Skråmsta vattenverk med råvatten ska skyddas genom att upprätta vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter. Vidare anges att en bedömning behöver göras från fall till fall om en verksamhet kan försvåra nyttjandet eller skada anläggningen. Även verksamheter utanför själva riksintresset ska omfattas av bedömningen.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget riskerar att inte tillgodose riksintresseanspråket och att planförslaget riskerar att påtagligt försvåra tillkomsten till eller utnyttjandet av anläggningen med anledning av att utbyggnadsområden för bostäder med blandade byggnadstyper pekas ut för delar av riksintresseområdet samt dess närområde. Det saknas resonemang och konsekvensbedömning av planförslagets påverkan på dricksvattenförsörjningen. Detta behöver tydliggöras, liksom hur hänsyn har tagits till riksintresset i samband med de utpekade utbyggnadsområdena. Vidare behöver det förtydligas med mer specifika ställningstaganden hur riksintresset ska tillgodoses och omhändertas i samband med efterföljande planläggning och lovgivning i kommunen.

Riksintresse för energiproduktion, vindbruk

I kommunen finns ett område av riksintresse för energiproduktion för vindbruk, enligt 3 kap. 7 § MB. I översiktsplanen gör kommunen bedömningen att en etablering av vindkraft inom området påtagligt skulle skada ett stort oexploaterat naturområde och att det därför är svårt att tillgodose riksintresset.

I slutet av 2018 fattade Länsstyrelsen beslut om naturreservat Brevens tallskogar som till stora delar överlappar riksintresseområdet för vindbruk. I Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservatet (2018-11-19, dnr. 511-328-2012) framgår att Länsstyrelsen redan vid utpekandet av riksintresseområdet framförde, i remissvar till Energimyndigheten, att det utifrån de höga naturvärdena och av frilufts- och upplevelsevärden vore mycket negativt om vindkraft etablerades inom området. Länsstyrelsen ansåg därför att området inte skulle pekas ut som riksintresse för vindbruk. Energimyndigheten fattade därefter, den 16 december 2013, beslut om att området ska utgöra riksintresse för vindbruk. I reservatsbeslutet framgår även att Naturvårdsverket i

april 2018 har gjort bedömningen att områdets höga naturvärden uppfyller kriterierna för ett riksintresse för naturvärden. Naturvårdsverket meddelade dock att området inte vid det tillfället kommer att pekas ut som område av riksintresse för naturvärden, då det inte var aktuellt med en nationell översyn av naturvårdens riksintresseområden vid tidpunkten.

Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att vindkraft är olämpligt inom riksintresseområdet och att riksintresset därmed inte kan tillgodoses.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den militära delen

I kommunen finns ett område av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § andra stycket MB, Villingsbergs skjutfält, med två tillhörande påverkansområden; påverkansområde för buller eller annan risk och område med särskilt behov av hinderfrihet. I kommunen finns även ett område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § första stycket MB, Försvarsmaktens telekommunikations- och informationsförband (FMTIS), med tillhörande påverkansområde för buller eller annan risk. Inom riksintresset, området av betydelse samt påverkansområdena för buller eller annan risk gäller bland annat att samtliga plan- och lovärenden oavsett byggnadshöjd ska remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada. Inom påverkansområdet område med särskilt behov av hinderfrihet ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen eller områden av betydelse som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och därmed inte kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för bland annat alla ärenden och projekt som rör objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att till exempel alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

I kommunens ställningstagande för FMTIS anges att området ska skyddas mot åtgärder som innebär påtaglig skada på intresset och avsevärt kan försvåra möjligheterna att nyttja intresset. För Villingsbergs skjutfält anges att riksintresset ska beaktas och så långt möjligt skyddas vid fysisk planering, bygglovsgivning och annat

tillståndsförfarande. Vidare anges att kommunens önskan är att riksintresset, i den mån det är möjligt, samordnas på ett bra sätt med friluftslivets intressen i området, i nära samverkan med och med godkännande av Fortifikationsverket och Försvarmakten.

Länsstyrelsen bedömer, efter dialog med Försvarmakten, att dessa ställningstaganden tillgodoser riksintresset respektive området av betydelse för totalförsvaret. Länsstyrelsen ser dock behov av att tydliggöra redovisningen av riksintresset, området av betydelse samt de olika påverkansområdena i kartans hänsynsdel.

I kartan behöver det förtydligas att Villingsbergs skjutfält utgör *område av riksintresse för totalförsvaret* och att FMTIS utgör *område av betydelse för totalförsvaret*. Det behöver även förtydligas att mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret *skall så långt möjligt skyddas* mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen, medan områden som är av riksintresse *skall skyddas* mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Vidare behöver det i klicktexten till Villingsbergs skjutfält förtydligas att skjutfältet omgärdas av två påverkansområden, inte influensområden, och vad dessa innebär, till exempel avseende höga objekt och remisshantering till Försvarmakten.

I översiktsplanens hänsynsdel, under texten om riksintressen för totalförsvarets militära del, anges "Villingsberg-Bofors skjutfält". Länsstyrelsen vill uppmärksamma att Bofors skjutfält är av riksintresse för industriell produktion, och bör därför inte nämnas under rubriken om riksintressen för totalförsvarets militära del.

Natur-, friluftsområden och områdesskydd

I kartans hänsynsdel finns redovisade områden för natur, friluftsliv och områdesskydd som både angränsar till riksintresset och överlappar med påverkansområdet för buller eller annan risk tillhörande Villingsbergs skjutfält. Försvarmakten och Fortifikationsverket önskar en fortsatt samverkan och dialog med kommunen kring dessa frågor. Det är av stor betydelse att natur- och friluftsområden eller annan störningskänslig verksamhet inte inrättas inom, eller i närheten av, Försvarmaktens verksamhetsområden där myndigheten bedriver tillståndsprövad verksamhet som ger upphov till störande buller. Detta då störningskänslig verksamhet i anslutning till sådana områden kan medföra begränsningar för Försvarmaktens verksamhet. Vidare kan även områdesskydd med begränsande föreskrifter och förbud så

som naturreservat, Natura 2000-områden med mera över övnings- och skjutfält på kort eller lång sikt medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet och således riskera att påtagligt skada riksintresse för totalförsvarets militära del. I hela landet ska samtliga ärenden eller projekt som rör områdesskydd enligt 7 kap. MB för Natura 2000 remitteras Försvarsmakten. Inom *påverkansområden för buller eller annan risk* ska områdesskydd enligt 7 kap. MB för naturreservat, vattenskydd med mera remitteras Försvarsmakten. Detta gäller även inom de av Fortifikationsverkets fastigheter som inte utgör riksintressen eller ligger inom påverkansområden. Mer information finns i Försvarsmaktens riksintressekatalog:

[Riksintressen - Försvarsmakten](#)

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen

I kommunen finns flera luftledningar i transmissionsnätet för el som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar för den civila delen, enligt 3 kap. 9 § MB. I kartans hänsynsdel behöver det förtydligas att transmissionsnätet utgör område av riksintresse för totalförsvaret, inte område av betydelse.

Länsstyrelsen bedömer att kommunen inte tillgodoser riksintresseanspråken och att planförslaget kan påtagligt försvåra tillkomsten till eller utnyttjandet av luftledningarna med anledning av två föreslagna utredningsområden för vindkraft (Harsjön och Sjöboda) samt naturområde med planerat områdesskydd (väster om Gäddesta). Vidare anger kommunen att luftburna kraftledningar bör markförläggas i den mån det är möjligt, vilket inte är förenligt med riksintresseanspråkets luftburna ledningar. Markförläggning av kraftledningar tillhörande transmissionsnätet är sällan tekniskt möjligt och riskerar dessutom att påverka den svenska elförsörjningen negativt genom att det blir ett mindre driftsäkert och dyrare elsystem. Regeringens ändring i förordning (2021:808) 19 a § om nätkoncession som trädde i kraft 2025-03-01 anger att elledningar för 130 kV eller högre spänning och som byggs med stöd av nätkoncession för linje ska som huvudregel byggas som luftledning. Skrivningen om markförläggning i kraftledningsnätet i undertemat *Elförsörjning* behöver därför ses över.

I övrigt bedömer Länsstyrelsen att planförslaget tillgodoser riksintresseanspråket under förutsättning att de angivna ställningstagandena som anges för riksintresset i kartan tillämpas inom områdena Verksamhetsområde väster om Pilängen och

Berglunda, Västra Runnaby samt inom områden för landsbygd. I den efterföljande planeringen av områdena behöver kommunen även beakta säkerhetsavstånden och kraven som specificeras enligt Svenska kraftnäts yttrande (se bilaga). Vidare behöver samråd hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsledningar och -stationer. Mer information finns på Svenska kraftnäts webbplats: [Samhällsplanering | Svenska kraftnät](#)

Investeringsplaner för transmissionsnätet

Svenska kraftnät planerar att förstärka transmissionsnätet med en ny 400 kV-ledning som bland annat berör Örebro kommun. Ledningsprojektet, som ingår i Svenska kraftnäts största investeringspaket NordSyd, kallas för Hallsbergsbenet. Utredningar för Hallsbergsbenet planeras att starta under första halvan av 2025. Inriktningsbeslut är planerat till 2026 och slutförande efter 2040. Då projektet ännu är i ett mycket tidigt skede kan kommunen med fördel informera om det i textform i översiktsplanen och ta hänsyn till det i övrig långsiktig planering. För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för transmissionsnätet för el hänvisas till Nätutvecklingsplan 2024-2033 som finns publicerat på Svenska kraftnäts webbplats: [Nätutvecklingsplan | Svenska kraftnät](#)

Pågående riksintresseärende

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) utreder huruvida mark- och vattenområden inom sektorn livsmedelsförsörjning ska utgöra riksintressen för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § MB. MSB samverkar med Livsmedelsverket i ärendet. I yttrande från MSB framgår att Örebro kommun berörs av pågående ärende för potentiellt riksintresseanspråk och att MSB bjuder in till dialog med både Länsstyrelsen och kommunen avseende riksintresseärendet, se yttrande från MSB.

Riksintresse för naturvården

I kommunen finns flera riksintressen för naturvård, enligt 3 kap. 6 § MB. I kommunens ställningstagande för riksintressena anges att delar av riksintresseområdena består av naturreservat, att kommunen ska verka för att värdekärnor inom riksintresseområdena ska få ett långsiktigt skydd samt att kommunen i övrigt agerar för att stärka eller bibehålla bevarandevärden.

Länsstyrelsen anser sammantaget att dessa ställningstaganden inte tydliggör hur kommunen avser att tillgodose riksintressena för naturvården. Det behöver tydliggöras med mer specifika ställningstaganden hur dessa riksintressen ska tillgodoses och hur särskilda värden ska omhändertas i samband med efterföljande planläggning och lovgivning i kommunen för att stärka eller bibehålla bevarandevärdena.

Två utredningsområden för framtida bergtäkt sammanfaller med ett område av riksintresse för naturvården, Mantorp-Nyttinge. Bergtäktsverksamhet innebär ett kontinuerligt ingrepp som under hela verksamhetstiden orsakar förändringar i naturmiljön och dessutom riskerar att förta känslan av orördhet i naturområdet, vilket är en faktor som har stor betydelse för upplevelsevärdet. Länsstyrelsen bedömer därför att riksintresset inte tillgodoses och delar MKB:ns bedömning att det föreligger risk för påtaglig skada på riksintresset.

Ett område av riksintresse för naturvården, Latorpsplatån, omfattar bland annat tätorterna Vintrosa och Latorp. Riksintressets värden är geovetenskap, odlingslandskapet och ädellövskogen. Förutsättningar för bevarande är bland annat att återstående ädellövbestånd skyddas från omföring till barrskog och markexploatering för bebyggelse. Ädellövskogen i området är mycket artrik med en svampflora som är nationellt unik. Inom Vintrosa och Latorp samt vid E18 kring trafikplatsen vid Västra Via pekas ett flertal utbyggnadsområden ut för bostäder och verksamheter. Vid planläggning inom dessa områden är det av stor vikt att beakta och ta hänsyn till riksintressets värden samt utreda naturvärden för att minimera risken för negativ påverkan. Detta bör förtydligas och framgå av klicktexterna i kartan för kartlagren Mångfunktionell bebyggelse Vintrosa, Sammanhängande bostadsbebyggelse Latorp samt för utbyggnadsområdena.

Vid E18 kring trafikplatsen vid Västra Via pekas fem utbyggnadsområden ut för verksamheter. Det föreslagna utbyggnadsområdet som ligger längst västerut sammanfaller med ett område som utgör ett skogligt biotopskyddsområde (kalkmarksskogar) som är beslutat av Skogsstyrelsen och skyddat enligt 7 kap. 11 § MB. Länsstyrelsen bedömer att en exploatering inom detta område inte tillgodoser riksintresset för naturvården, Latorpsplatån, med anledning av höga naturvärden. I det föreslagna utbyggnadsområdet för verksamheter som ligger längst österut finns ett relativt stort område med skyddsvärda träd. Detta,

tillsammans med biotopskyddsområdet, indikerar sammantaget att höga naturvärden även kan finnas på intilliggande områden som är utpekade för verksamheter. Exploatering inom de föreslagna utbyggnadsområdena för verksamheter kan därmed riskera att inte tillgodose riksintresset. Vid exploatering inom dessa områden behöver därför naturvärdesinventeringar tas fram och påverkan på riksintresset utredas.

Inom och i nära anslutning till ett område av riksintresse för naturvärden, Hemfjärden, pekas ett flertal utbyggnadsområden för bostadsbebyggelse och verksamheter ut i översiktsplanen. Länsstyrelsen instämmer i MKB:ns bedömning att det vid planläggning inom dessa områden är av stor vikt att beakta och ta hänsyn till riksintressets värden för att minimera risken för negativ påverkan. Detta bör framgå av klicktexterna i kartan för utbyggnadsområdena, och det behöver tydliggöras hur hänsyn ska tas.

Natura 2000

Natura 2000-områden är både riksintressen enligt 4 kap. 8 § MB och skyddade områden enligt 7 kap. 28 a § MB. Det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att även åtgärder utanför ett Natura 2000-område kan kräva tillstånd om de på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det betyder att verksamheter som exempelvis riskerar att påverka populationerna av utpekade fågelarter negativt, till exempel genom att viktiga häcknings- eller födosöksplatser förstörs, kan vara tillståndspliktiga även om de sker utanför själva Natura 2000-områdena. För varje utbyggnadsområde behöver därför eventuell påverkan på närliggande Natura 2000-områden med utpekade arter och naturtyper tas i beaktande.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden* anges i undertemat *Naturens ekologiska värden* att "Kommunen ska verka för att naturvårdande skötsel säkerställs för oskyddade Natura 2000-områden genom lämplig form av formellt skydd". Denna skrivning är otydlig då Natura 2000-områden redan är skyddade enligt 7 kap. MB. Natura 2000 är dessutom ett starkare skydd än naturreservat eftersom det kan hindra exploatering även utanför gränsen, om den på ett betydande sätt kan påverka miljön inne i området. Skyddet är dock otydligare än naturreservat utifrån förvaltning, det är därför positivt med "dubbelskydd". Skrivningen i temaområdet bör dock

ändras så att det framgår att kommunen ska verka för att naturvårdande skötsel säkerställs för de Natura 2000-områden som idag saknar skydd i form av reservatsbildning eller liknande.

Två utredningsområden för framtida bergtäkt sammanfaller med Mantorpsskogens naturreservat som även utgör Natura 2000-område. Bergtäktsverksamhet innebär ett kontinuerligt ingrepp som under hela verksamhetstiden orsakar förändringar i naturmiljön och dessutom riskerar att förta känslan av orördhet i naturområdet, vilket är en faktor som har stor betydelse för upplevelsevärdet. Länsstyrelsen bedömer därför att riksintresset inte tillgodoses och delar MKB:ns bedömning att det föreligger risk för påtaglig skada på riksintresset.

Ett antal utbyggnadsområden för verksamheter som pekas ut i översiktsplanen längs E18 öster om staden ligger i nära anslutning till Natura 2000-området Oset-Rynningeviken. Länsstyrelsen instämmer i MKB:ns bedömning att det vid planläggning inom dessa områden är av stor vikt att beakta och ta hänsyn till Natura 2000-området för att minimera risken för negativ påverkan. Vid exploatering inom dessa områden behöver naturvärdesinventeringar göras för att bland annat undersöka områdets betydelse för fågelarter som finns inom Natura 2000-området och huruvida exploateringen är tillståndspliktig enligt 7 kap. MB.

Miljökvalitetsnormer

Av översiktsplanen ska det enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer. De ställningstaganden som görs under temaområdena *Vatten* respektive *Miljö-och hälsorisker*, i undertemat *Miljökvalitetsnormer*, ringar väl in riktningen som arbetet med miljökvalitetsnormer för vatten bör gå i och Länsstyrelsen instämmer i de övergripande målen. Många av prioriteringarna som anges i planförslaget är positiva för vattenförekomsternas möjlighet att nå miljökvalitetsnormerna. Utifrån kommunens grundvattenförekomster och vattenförsörjning är det särskilt bra att en handlingsplan för sanering av förorenade områden ska utarbetas och att extra fokus ska läggas på förorenade områden inom vattenskyddsområden och inströmningsområden för grundvatten. Det är även bra att kommunen verkar för vandringsbara vatten med ökade avstånd mellan brukad mark och vattendrag då det skapar bättre förutsättningar för bland annat ekologisk status i kommunens

vattendrag. Att dagvatten i första hand ska behandlas och omhändertas lokalt, genom rening, fördröjning och infiltration, är avgörande då detta återkommande är en problematik vid detaljplanering utifrån miljökvalitetsnormer för vatten.

Ett förbättringsförslag som Länsstyrelsen vill framföra gäller att införliva slutsatserna från MKB:n i översiktsplanen. I MKB:n beskrivs exempelvis konsekvenserna av nya verksamhetsområden som pekats ut i mark- och vattenanvändningskartan. I några fall konstateras att ytvattenrecipienten redan är högt belastad av föroreningar och inte har kapaciteten att ta emot förorenat dag- eller processvatten (specifikt två utbyggnadsområden för verksamheter längs E18 väster om stan som avvattnas till Täljeån). Denna information bör framgå av planförslaget och mark- och vattenanvändningskartan. Att ett område som pekas ut som lämpligt för verksamheter endast är lämpligt under förutsättning av föroreningsbelastningen inte ökar på recipient är viktig information inför kommande planläggning och tillståndsprövningar för miljöfarliga verksamheter.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

I temaområdet *Miljö- och hälsorisker*, i undertemat *Miljökvalitetsnormer*, finns en rubrik om buller. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det som redovisas under denna rubrik beskriver hur trafikbuller och industribuller ska beaktas i plan- och bygglovsärenden, inte kommunens arbete utifrån förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Enligt förordning (2004:675) är kommuner med över 100 000 invånare och Trafikverket skyldiga att kartlägga omgivningsbuller samt upprätta åtgärdsprogram. Genom kartläggningen av omgivningsbuller och fastställande av åtgärdsprogram ska det eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Kommunens arbete utifrån förordning (2004:675) bör beskrivas under rubriken *Buller* i undertemat *Miljökvalitetsnormer*. Hur kommunen avser att beakta och hantera trafikbuller och industribuller i plan- och bygglovsärenden bör istället redovisas under ett separat undertema i temaområdet *Miljö och hälsorisker* (se även rubriken *Buller*).

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Av översiktsplanen ska det, enligt 3 kap. 5 § PBL, framgå sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) som avses i 7 kap. 18 e § första stycket MB. I utvecklingsinriktningen,

delen som beskriver geografisk utveckling, anges att kommunen ska utreda om LIS kan utgöra ett komplement till de övergripande bebyggelsestrategierna. Eftersom planförslaget inte redovisar några LIS-områden gör inte Länsstyrelsen någon bedömning i frågan.

Mellankommunala frågor

Av översiktsplanen ska det enligt 3 kap. 5 § PBL framgå sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse. I *Hållbarhetsbedömning och konsekvensbedömning* lyfts ett antal mellankommunala frågor som direkt berör mark- och vattenanvändningen i kommuner som gränsar till Örebro kommun. Dessa kan med fördel behandlas i ett särskilt avsnitt i översiktsplanen för att tydliggöra frågor som delas med andra kommuner där det vid planering behövs ett större geografiskt perspektiv. I detta avsnitt kan exempelvis även frågor som rör kända utbyggnadsplaner för elnätet som rör flera kommuner, och framtida transportsamband såsom Nobelbanan och drönartransporter (se nedan) samt materialförsörjning (se rubriken *Materialförsörjning*) lyftas. Frågor som har en geografisk koppling i form av exempelvis markreservat eller liknande bör dessutom även redovisas i kartan, i de fall det är lämpligt utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv (se rubriken *Säkerhet, beredskap och civilt försvar*).

Nobelbanan

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen lyfter järnvägen mellan Oslo och Stockholm som en betydelsefull kommunal och regional fråga, och att kommunen ska verka för tillkomsten av en ny järnväg för sträckan Örebro-Kristinehamn (Nobelbanan). En järnvägsförbindelse på stråket Stockholm-Oslo via Örebro är en viktig utvecklingsfråga för länet som bland annat bidrar till utvidgade arbetsmarknadsregioner och ett ökat kollektivtrafikresande.

I översiktsplanens utvecklingsinriktning pekas en indikativ sträckning ut för Nobelbanan genom Örebro kommun. Nobelbanans sträckning, med tillhörande stationslägen och anslutningspunkter till befintlig infrastruktur, utreds för närvarande i en lokaliseringsutredning som beräknas vara klar 2026. Länsstyrelsen tar därför i nuläget inte ställning till den indikativa sträckningen i översiktsplanen. Länsstyrelsen är dock positiv till kommunens

ställningstagande att peka ut Nobelbanans sträckning som reservat i översiktsplanen när sträckningen är fastställd.

Drönartransporter

Drönartransporter kan komma att bli vardagliga inslag inom en snar framtid, oavsett om det gäller person- eller godstransport. Detta ställer krav på god mellankommunal och regional samverkan för att skapa fungerande flygkorridorer. I översiktsplanen anges att utvecklingen av aktiviteter i kommunens luftrum, såsom drönarflygningar, måste vara förenlig med gällande bestämmelser och den fysiska planeringen av kommunens mark och vatten. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det idag saknas juridisk reglering av det undre luftrummet (under 2 900 meter) som möjliggör traditionell planering inom denna sektor. Ett regelverk för drönare är under utveckling. Det är viktigt att invänta riktlinjer och lagstiftning men även att mellankommunala frågor har utretts innan planering av drönare kan påbörjas.

Människors hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning eller erosion

Enligt 2 kap. 5 § PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet, och risken för olyckor, översvämning eller erosion. Av översiktsplanen ska det även enligt 3 kap. 5 § PBL framgå kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Länsstyrelsen vill framföra nedanstående synpunkter kring dessa frågor.

Buller

Flera av de utpekade utbyggnadsområdena ligger i närheten av vägar, järnväg och industrier/verksamheter, vilket innebär att områdena kan påverkas av buller och andra störningar. I temaområdet *Miljö- och hälsorisker*, i undertemat *Miljö kvalitetsnormer*, finns en rubrik om buller. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det som redovisas under rubriken beskriver hur trafikbuller och industribuller ska beaktas i plan- och bygglovsärenden, inte kommunens arbete utifrån förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Ställningstagandena bör därför redovisas under ett separat undertema i temaområdet *Miljö och*

hälsorisker (se även rubriken Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller).

Länsstyrelsen anser att det i ställningstagandena behöver tydliggöras att vid planläggning av bostäder, nya såväl som befintliga, ska riktvärden i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader tillämpas. Vid planläggning av skolor och förskolor, nya såväl som befintliga, ska Naturvårdsverkets riktvärden för buller på skolgårdar tillämpas. För industribuller ska Boverkets allmänna råd om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär (BFS 2020:2) tillämpas. När ny eller väsentligt ändrad trafikinfrastruktur planeras genom detaljplan är det infrastrukturpropositionens (1996/97:53) riktvärden som ska användas för bedömning av olägenheter av buller vid befintlig bebyggelse utanför den aktuella detaljplanen.

Transportleder för farligt gods

I kartans hänsynsdelen redovisas rekommenderade transportvägar för farligt gods. Då flera utpekade utbyggnadsområden ligger i närheten av rekommenderade transportleder för farligt gods behöver skyddsavstånd från väg och järnväg och ibland andra åtgärder vidtas för att uppnå en god bebyggd miljö. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att risker vid transportleder för farligt gods ska beaktas inom 150 meter från rekommenderad transportled. Detta bör tydliggöras i ställningstagandena som redovisas i temaområdet *Miljö- och hälsorisker*, i undertemat *Farligt gods*. I samma undertema bör texten under rubriken *Förutsättningar* kompletteras med en beskrivning av frågans koppling till byggnation i efterföljande plan- och lovgivningsprocesser. För vägledning vid planläggning intill transportleder för farligt gods använder Länsstyrelsen en rapport framtagen av Länsstyrelsen i Stockholms län; *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods*, rapport 2016:4.

Skyddsavstånd utmed det allmänna vägnätet

Vid planering och byggande utmed allmänna vägar behöver tillräckliga avstånd hållas till väganläggningen för att kunna upprätthålla trafiksäkerhet och sköta drift och underhåll med mera. Hänsyn behöver tas till vägens vägområde och säkerhetszon enligt Trafikverkets regelverk *Vägar och gators utformning*. Enligt väglagen finns även en tillståndspliktig zon, där Länsstyrelsens tillstånd krävs

om byggnader eller anläggningar som kan inverka på trafiksäkerheten ska uppföras. Länsstyrelsens tillstånd krävs inte om åtgärden provas i en detaljplan eller i ett bygglov. Den tillståndspliktiga zonen sträcker sig generellt 12 meter från den allmänna vägens vägområde. Efter beslut från Länsstyrelsen gäller utökad tillståndspliktig zon på 50 meter för E18 och E20 samt 30 meter för väg 50, väg 51, väg 52, väg 204 samt väg 207, vilket bör framgå av översiktsplanen.

Säkerhet, beredskap och civilt försvar

Det är positivt att kommunen lyfter beredskapsperspektivet i temaområdet *Ett robust samhälle* och anger att kommunen behöver utveckla förståelsen för hur ett beredskapsperspektiv ska säkerställas i den fysiska planeringen. Det nationella målet för totalförsvaret respektive det civila försvaret utgör relevanta nationella mål av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Vidare utgör slutsatser i kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA), identifieringen av samhällsviktig verksamhet samt skyddet av civilbefolkningen (som skyddsrum, skyddade utrymmen med mera) viktiga underlag i arbetet med att beakta totalförsvarets civila intressen. Länsstyrelsen vill också påminna om bestämmelsen enligt 2 kap. 6 § punkt 3 PBL, det vill säga att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar. Detta bör lyftas i sammanhanget samt i avsnittet *Utgångspunkter*, i texten om *Klimatanpassning, risk och sårbarhet* samt under delen *Hållbar utveckling*. Planeringsprocesser bör vidare beakta betydelsen av infrastruktur och framkomlighet och huruvida det har en lokal, regional eller nationell betydelse ur ett beredskapsperspektiv. Information om hur totalförsvarets civila intressen kan beaktas i samhällsplaneringen och den fysiska planeringen finns på MSB:s webbsida [Totalförsvarets civila intressen i samhällsplanering | MSB](#).

I takt med att totalförsvaret utvecklas ökar kraven på att omhänderta skyddsvärd information i den fysiska planeringens processer. Planfrågor med information som har relevans för totalförsvarets civila del kan vara särskilt skyddsvärda på grund av kombinationen med platsbundenhet. Det kan exempelvis vara information om lokaliseringen av viktiga drivmedelsdepåer, beredskapslager eller dragning av olika former av viktiga kablar eller annan infrastruktur. I varje enskilt fall bör det övervägas på vilken detaljnivå informationen delas offentligt även om informationen inte

är sekretessbelagd, vilket är att beakta vid framtagande av översiktsplan. Läs mer om sekretess och säkerhetsskydd på säkerhetspolisens hemsida: [Vägledningar säkerhetsskydd - Säkerhetspolisen](#)

Förorenade områden

Förorenade områden tas upp i temaområdet *Miljö- och hälsorisker* samt i MKB:n. Det saknas dock information om förorenade områden i kartan. Då information om förorenade områden är en viktig planeringsförutsättning bör planeringsunderlaget finnas med som en kategori under kartans hänsynsdel. Vidare bör det i mark- och vattenanvändningskartan framgå att förorenade områden behöver beaktas vid kommande planläggning och lovgivning i Holmen, CV-området, Flygplatsen, Kartongbruket, kvarteret Gasklockan, Runnaby och Aspholmen.

I bedömningen av orter (kärnor) i MKB:n saknas i flera fall en beskrivning och konsekvensbedömning av hur förorenade områden i respektive ort påverkar planerad mark- och vattenanvändning. Till exempel nämns inte avfallsdeponin vid Västra Runnaby för utbyggnadsområdet Runnaby/Mellringe, PCB-föroreningen nämns inte för utbyggnadsområdena i Vivalla och PFAS-problematik nämns inte för utbyggnadsområdena vid flygplatsen. Avfallsdeponin vid Västra Runnaby och PFAS-problematiken vid flygplatsen har högsta riskklass, vilket medför mycket stor risk för människa och miljö. Områdena finns med på länets lista över de mest prioriterade förorenade områdena. Vid flygplatsen har PFAS påträffats i höga halter i mark samt yt- och grundvatten efter tidigare brandövningar. Vid Runnaby finns deponier inom en skyddsvärd grundvattenförekomst, vattenskyddsområde och intill enskilda brunnar.

Länsstyrelsen anser att det behöver förtydligas vad som avses med kommunens saneringsmål i planeringsinriktningen för förorenade områden i temaområdet *Miljö- och hälsorisker*, i undertemat *Förorenade områden*. Kommunens saneringsmål saknas dessutom under avsnitt 9.3 "Kommunala mål" i MKB:n. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att vid planläggning behöver även områden som är misstänkt förorenade uppmärksammas i tidigt skede, inte bara områden som är konstaterat förorenade. I samma undertema, under rubriken *Förutsättningar*, nämns att kommunen ska ta fram en handlingsplan för förorenade områden som ett styrdokument för tillsyn av prioriterade förorenade områden. Länsstyrelsen är positiv

till detta, och det är även i linje med Naturvårdsverket nationella tillsynsstrategi.

Klimatrelaterade risker

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen anser att planförslaget är väl genomarbetat och har goda förutsättningar att fungera som en bra vägledning för hanteringen av klimatrelaterade risker i efterföljande plan- och lovgivningsprocesser. Det är positivt att kommunen redovisar ställningstaganden kring olika typer av klimatrelaterade risker samt har kartlager som redovisar områden för klimatanpassning i mark- och vattenanvändningskartan. Länsstyrelsen anser dock att ställningstagandena i vissa fall behöver konkretiseras och förtydligas samt att de genomgående behöver kompletteras med en bedömning av kommunens syn på risken för skador på den *byggda miljön* som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade, samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Det behöver även genomgående tydliggöras att klimatrelaterade risker även behöver beaktas vid planläggning av befintlig bebyggelse.

På PBL Kunskapsbanken finns vägledning för hur kommunen kan hantera klimatrelaterade risker i sin översiktsplanering: [Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#). Där anges bland annat följande: "På en övergripande och strategisk nivå ska kommunen identifiera geografiska områden där det finns risk för skador på den byggda miljön och beskriva hur kommunen avser att förhålla sig till dessa risker. Det kan också handla om att peka ut geografiska områden där det behövs mer detaljerade undersökningar av riskförhållanden."

Beskrivningen kan till exempel vara att redovisa obebyggda områden som inte är lämpliga att bebygga eller befintliga bebyggda områden som inte är lämpliga att utveckla vidare, alternativt där klimatrisker kan hanteras. En annan strategi är att redovisa områden som är prioriterade för att utföra åtgärder för att hantera de identifierade riskerna. Strategiska ställningstaganden i översiktsplanen kring dessa frågor ger långsiktighet i kommunens riskhantering och riskvärdering, samt utgör ett bra stöd för att hantera riskfrågor i kommande plan-, lov- och tillståndsärenden.

Översvämning

Örebro tätort är ett identifierat område med betydande översvämningssrisk enligt förordning (2009:956) om översvämningssrisker. Stora delar av Örebro tätort omfattas av befintligt beräknat högsta flöde (BHF). I temaområdet *Klimat*, i undertemat *Höga flöden och skyfall*, anges ställningstaganden för hur kommunen ska förhålla sig till BHF och 200-årsflödet vid lokalisering av ny bebyggelse. Länsstyrelsen konstaterar att ställningstagandena för de olika flödena följer Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningssrisk som anges på PBL Kunskapsbanken: [Utgångspunkter för bedömning översvämningssrisk - PBL kunskapsbanken - Boverket](#). Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma att Boverket under 2025-2026 arbetar med en översyn av tillsynsvägledningen, parallellt med utveckling av allmänna råd för planläggning med hänsyn till översvämningssrisk. Tills vidare utgår Länsstyrelsen från de bedömningsgrunder som anges på PBL Kunskapsbanken och instämmer därmed med kommunens ställningstaganden, men anser att de i vissa fall behöver konkretiseras och förtydligas så att de blir mer vägledande för efterföljande plan- och lovgivningsprocesser.

I undertemat *Höga flöden och skyfall* anges ställningstaganden och förhållningssätt till olika flöden. Länsstyrelsen anser att det behöver förtydligas vilka ställningstaganden som utgör de grundläggande principerna, det vill säga Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningssrisk. Dessa bör samlas och redovisas först, då övriga ställningstaganden utgår från dessa. Vidare vill Länsstyrelsen uppmärksamma att samhällsviktiga verksamheter omfattar betydligt fler verksamheter än nytt sjukhus och reningsverk. Det är otydligt varför just dessa lyfts som exempel. Länsstyrelsen anser att det är lämpligt att definitionen av samhällsviktig verksamhet inte begränsas, utan avgörs i enskilda ärenden.

I ett ställningstagande anges att i områden som inte omfattas av kartering av BHF, såsom utanför Örebro tätort, måste beräkningar tas fram inför lokalisering av samhällsviktiga verksamheter. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att ett sådant ställningstagande även bör gälla vid lokalisering av ny sammanhållen bebyggelse.

I samma undertema anges ett ställningstagande om att det ibland är motiverat att göra avsteg från de grundläggande principerna inom områden i Örebro kommun med översvämningssrisk vid BHF, det vill säga avsteg från Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningssrisk. Länsstyrelsen anser att det behöver tydliggöras

att avsteg endast kan göras vid komplettering i befintlig miljö och kan endast accepteras genom motivering utifrån en riskutredning. Åtgärder för att minska risken för översvämning ska alltid göras så långt möjligt och utifrån vad som bedöms rimligt för att uppnå en så hög skyddsnivå som möjligt. För samhällsviktig verksamhet är det än viktigare att se över möjligheterna att lokalisera verksamheten på områden som inte berörs av BHF. Vid avsteg är det även viktigt att planen inte försvårar eller omöjliggör framtida skyddsåtgärder för den befintliga bebyggelsen. Ansvar för att visa att marken är lämplig för ändamålet med hänsyn till risken för översvämning.

I mark- och vattenanvändningskartan pekas Vallby ut som ett utredningsområde, det vill säga ett område där fördjupad utredning om framtida markanvändning behövs i någon form innan utveckling kan bli aktuellt. I kartan anges att området kan ha potential för bostadsutveckling samt om möjligt skapa en fysisk koppling mellan Lillån och Lundby. Med anledning av den omfattande översvämningsskadebedömningen bedömer Länsstyrelsen att det inte är lämpligt med ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktiga verksamheter i utredningsområdet Vallby. Eftersom området är oexploaterat är det inte heller möjligt att göra avsteg från Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningsskada då avsteg endast kan göras vid komplettering i befintlig miljö.

Länsstyrelsen ser även stora utmaningar i att lokalisera ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktiga verksamheter i utredningsområdet Holmens verksamhetsområde utifrån den omfattande risken för översvämning. Detta område är dock exploaterat och ligger inom sammanhållen bebyggelse vilket möjliggör avsteg från de grundläggande principerna. Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma det som anförts ovan gällande avsteg och understryka att risken för översvämning behöver utredas, liksom åtgärder för att minska risken. Även om det finns möjlighet till avsteg så innebär det inte nödvändigtvis att området går att utveckla i den önskade riktningen, beroende på möjligheten att vidta tillräckliga åtgärder.

I planförslaget anges behov av fördjupade undersökningar för att identifiera och avsätta lämpliga områden för multifunktionella lösningar som dagvatten kan ledas till under ett skyfall eller översvämningssituation. Det bör förtydligas om dessa kommer att identifieras och arbetas in i översiktsplanen till granskningsskedet, eller om fördjupade undersökningar kommer att göras vid sidan av

översiktsplanen. Då frågan är en viktig planeringsförutsättning och har en tydlig koppling till efterföljande plan- och lovgivningsprocesser anser Länsstyrelsen att frågan bör hanteras inom översiktsplanen. I planförslagets utvecklingsinriktning, delen som beskriver geografisk utveckling, anges att det finns en betydande översvämningsrisk längs vattendrag som Svartån, Lillån, Täljeån/Kvismare kanal och Järleån. Vidare anges att våtmarker ska prioriteras uppströms riskområden där de gör störst nytta utifrån ett mångfunktionellt perspektiv. Länsstyrelsen är positiv till att områden för klimatanpassning redovisas i mark- och vattenanvändningskartan. Länsstyrelsen noterar dock att varken våtmarker eller andra åtgärder för att minska översvämningsrisken uppströms exempelvis Lillån har pekats ut, vilket enligt informationstexten i mark- och vattenanvändningskartan är en nödvändighet för utveckling i utredningsområdet Holmens verksamhetsområde.

Länsstyrelsen noterar att det saknas kartsikt för skyfall i kartans hänsynsdel. Länsstyrelsen anser överlag att hantering av skyfall behöver lyftas på ett tydligare sätt i översiktsplanen. Eventuella ställningstaganden kring hantering av skyfall kan även behöva stämmas av med blåljusverksamhet. Under temaområdet *Klimat*, i undertemat *Höga flöden och skyfall*, anges ett ställningstagande om att säkra att ny bebyggelse är motståndskraftig mot minst ett 100-årsregn. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att vid planläggning av verksamheter av större samhällsviktig betydelse eller verksamheter där översvämning leder till särskilt stora konsekvenser, såsom räddningstjänst, större sjukhus eller vissa Seveso-anläggningar, behöver betydligt kraftigare skyfall med avsevärt längre återkomsttider kunna hanteras enligt Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk på PBL Kunskapsbanken. Vidare vill Länsstyrelsen uppmärksamma att skyfallsfrågan även behöver hanteras för befintlig bebyggelse.

I temaområdet *Ett robust samhälle* nämns om framkomlighet i samhället vid störningar. Länsstyrelsen anser att det i planförslaget behöver tydliggöras hur framkomlighet ska beaktas vid översvämning från vattendrag respektive skyfall samt hur funktionen av det som planläggs ska säkerställas vid en översvämningssituation.

Vidare saknas översvämningssikt för Garphytteån i kartans hänsynsdel. Även om det är ett mindre vattendrag bedömer

Länsstyrelsen att det är relevant att visa de klimatrisker som finns för hela Örebro kommun.

Höga temperaturer

För att minska de negativa effekterna av en värmebölja är det viktigt att öka tillgången till svalkande platser i städer. Att bibehålla stadsnära naturområden och planera in gröna och blåa stråk med grönska och vatten är ett sätt att anpassa samhället för nuvarande och kommande värmeböljor. Länsstyrelsen konstaterar att det i planförslaget finns flera ställningstaganden kring höga temperaturer, vilket Länsstyrelsen ser positivt på.

Ställningstagandena är generellt bra, men behöver i vissa fall konkretiseras och förtydligas så att de blir mer vägledande för efterföljande plan- och lovgivningsprocesser. I temaområdet *Klimat*, i undertemat *Värmeböljor och torka*, bör det exempelvis förtydligas hur hänsyn till risken för värmebölja ska hanteras och beaktas vid utformning och placering av byggnader och vid planering av bebyggelseområden. I temaområdet *Samhällsfunktioner*, i undertemat *Vård och omsorg*, anges att vård- och omsorgssektorn ska engageras i samhällsplaneringen. Detta kan med fördel utvecklas så det tydligare framgår vad som avses och hur ställningstagandet ska uppnås.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden* anges att kommunen vid planering av grönstruktur särskilt ska prioritera områden med brist på gröna värden där det bor många människor och där det finns särskilda verksamheter med utsatta personer. Om kommunen redan nu identifierat några områden med höga temperaturer är det lämpligt att lyfta in dessa i planförslaget. I temaområdet *Klimat*, i undertemat *Värmeböljor och torka*, hänvisas till det värmeskikt som MSB har tagit fram för hela Sverige. Länsstyrelsen vill dock påminna om att det finns en värmekartering för Örebro tätort som kan vara ett användbart underlag för att identifiera områden med höga temperaturer.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden*, i undertemat *Stadsträd*, konstateras att det är en stor utmaning att komplettera med nya träd i befintliga miljöer och det anges ett ställningstagande om att värdefulla träd ska skyddas vid planering. I undertemat *Barns behov av gröna miljöer* beskrivs att förskolegårdar och skolgårdar är särskilt viktiga miljöer att planera för skugga då barn är mycket känsliga för höga temperaturer. I detta sammanhang lyfts att behovet av att komplettera med fler träd i befintliga miljöer är

mycket stort. Länsstyrelsen är därför positiv till ställningstagandet att värdefulla träd ska skyddas vid planering men anser att ställningstagandet bör utvidgas till att säkerställa fler träd än bara värdefulla träd. Länsstyrelsen anser att det behövs tydligare ställningstaganden om att befintliga träd ska sparas i högre utsträckning vid exploatering samt att befintliga miljöer ska kompletteras med nya träd.

Ras, skred och erosion

I översiktsplanen anges några ställningstaganden avseende ras, skred och erosion. Länsstyrelsen anser att ställningstagandena är bra, men att det finns ett behov av att förtydliga och konkretisera vissa delar.

I planeringsinriktningen för temaområdet *Klimat*, i undertemat *Ras, skred och erosion*, anges att säkerhet från ras, skred och erosion för befintlig och tillkommande bebyggelse ska tillgodoses. Länsstyrelsen saknar dock en beskrivning av hur säkerheten för den byggda miljön ska hanteras och vill uppmärksamma att de riskområden som har identifierats enligt den översiktliga stabilitetskarteringen som MSB har tagit fram även omfattar bebyggd miljö.

I samma undertema anges att inom och i anslutning till områden med hög risknivå för ras, skred och erosion enligt ansvariga myndigheters karteringar ska säkerheten för bebyggelse tillgodoses i planläggning, förhandsbesked och lovgivning. Länsstyrelsen anser att det är otydligt vad som menas med "hög risknivå". I många underlag framgår endast att det finns en risk, men det saknas ofta en gradering av vad som är hög respektive låg risknivå. Länsstyrelsen anser att säkerheten för tillkommande bebyggelse ska tillgodoses oavsett vilken risknivå det är. Länsstyrelsen vill även uppmärksamma att planeringsunderlagen inte är heltäckande och nya risker kan uppstå, bland annat utifrån vad kommunen planerar för. Det bör därför tydliggöras att det i samband med detaljplanering samt bygglov utanför detaljplanelagt område alltid ska göras en bedömning av ras, skred och erosion i enlighet med PBL. Vid prövning av markens lämplighet för avsett ändamål behöver även förväntade effekter av ett förändrat klimat beaktas. Även översvänningsförebyggande åtgärder, till exempel uppfyllnader och vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också behöver beaktas.

De planeringsskikt för ras, skred och erosion som redovisas i kartans hänsynsdel behöver ses över. Det saknas relevanta statliga

planeringsunderlag såsom "Förutsättningar för skred i finkornig jordart", "Jordskred och raviner" samt "Stränders jordart och eroderbarhet" från SGU. Skiktet "Strandnära områden" stämmer inte helt överens med planeringsskiktet från SGU. Det är även oklart vilket grundskikt "Brant lutning" avser.

Statliga och mellankommunala intressen

Energimyndigheten

Se bifogat yttrande.

Tillväxtverket

Se bifogat yttrande.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Se bifogat yttrande.

Statens geotekniska institut (SGI)

Se bifogat yttrande.

Svenska kraftnät

Se bifogat yttrande.

Sjöfartsverket

Se bifogat yttrande.

Länsstyrelsen Västmanlands län

Se bifogat yttrande.

Länsstyrelsen Östergötlands län

Se bifogat yttrande.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Se bifogat yttrande.

Försvarsmakten

Se bifogat yttrande.

Trafikverket

Se bifogat yttrande.

Övriga remissinstanser

Länsstyrelsen i Södermanlands län och Havs- och vattenmyndigheten har meddelat att de avstår från att yttra sig. Skogsstyrelsen har meddelat att de inte har några synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon ytterligare information att tillföra. Luftfartsverket (LFV) har framfört information om samråd om höga objekt inom flygplatsens MSA yta. Översiktsplanen har även remitterats till Post- och telestyrelsen som inte har inkommit med något yttrande.

Råd enligt 2 kap. PBL

Nationella och regionala mål, planer och program

Av översiktsplanen ska det, enligt 5 kap. 3 § PBL, framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang särskilt lyfta Agenda 2030, som är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle. 2015 antog FN:s medlemsstater Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Flera av målen har bäring på samhällsplanering. I planförslaget och MKB:n bör det därför finnas en koppling till dessa mål.

Bebyggelseutveckling

Enligt planförslaget ska bebyggelsen i första hand utvecklas genom förtätning och ortsutveckling i den regionala samt de kommunala och lokala kärnorna. Länsstyrelsen är positiv till att kommunen har en sådan planeringsprincip, då det gynnar många frågor kopplade till hållbar utveckling. Att koncentrera ny bebyggelse genom förtätning och utveckling i anslutning till befintliga kärnor stärker möjligheterna att bibehålla service och stärker på så vis även landsbygden.

Länsstyrelsen anser att det är ett bra grepp att dela in kommunen i olika landsbygdsområden respektive olika områden för mångfunktionell bebyggelse och sammanhängande bostadsbebyggelse för att visa på de olika fysiska karaktärer som

finns inom kommunen. Detaljeringsgraden i dessa kartlager ger en tydlig bild av hur kommunen vill utveckla befintliga och nya områden, vilket kommer vara till stor hjälp vid kommande plan- och lovgivningsprocesser. Det gör det även tydligt för medborgare, fastighetsägare och byggherrar vilken utveckling som kan förväntas i närområdet. Som generell synpunkt vill Länsstyrelsen dock framföra att det vore bra om det för varje område redovisas vilka planeringsförutsättningar som behöver tas hänsyn till vid efterföljande planläggning och lovgivning. I MKB:n beskrivs olika hänsyn och åtgärder som behöver beaktas i senare skeden för att undvika eller minska negativa konsekvenser, eller för att stärka befintliga värden. Även dessa kan med fördel redovisas i klicktexterna i kartan till respektive område.

Bostadsförsörjning

Enligt 3 kap. 5 § PBL ska det av översiktsplanen framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska en handlingsplan, som utgör underlag för bedömningar som görs i översiktsplanen när det gäller hänsyn till behovet av bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, antas under varje mandatperiod. Analyserna i handlingsplanen ska bland annat omfatta vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden och de underlag som ligger till grund för handlingsplanen är därmed relevanta för den översiktliga fysiska planeringen. Länsstyrelsen konstaterar att Örebro kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning antogs 2018, vilket innebär att riktlinjerna är inaktuella. Länsstyrelsen menar att det är mycket angeläget att en ny handlingsplan antas. Kommunens nya riktlinjer för bostadsförsörjning var på samråd under 2024 men är ännu inte antagna varför Länsstyrelsen utgår från kommunens gällande riktlinjer från 2018 i granskningen av det aktuella planförslaget.

Kommunens gällande riktlinjer för bostadsförsörjning anger att antalet bostäder i kommunen behöver öka med 22 000 till år 2040 samtidigt som det aktuella planförslaget anger att det behövs 13 000 nya bostäder till år 2050. Vad den senare siffran kommer från framgår inte på ett tydligt sätt av planförslaget. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att resonera om diskrepansen i planförslaget och de gällande riktlinjerna, samt det nya samrådsförslaget till riktlinjer. Hur planförslaget relaterar/kopplar an till kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning framgår inte och behöver tydliggöras eftersom kommunens handlingsplan för

bostadsförsörjning ska vara vägledande vid tillämpningen av 2 kap. 3 § punkt 5 PBL och ett underlag för bland annat översiktsplaneringen.

Det går att utläsa av planförslagets ställningstaganden avseende bostäder att en stor del av kommunens förväntade befolkningsökning och kommande bostadsbehov (enligt planförslaget cirka 13 000 nya bostäder) ska rymmas i utpekade utvecklingsområden. Länsstyrelsen kan dock inte hitta någon *samlad uppgift* om hur många bostäder som kommunen bedömer är möjliga att genomföra genom utbyggnad av befintliga detaljplaner och hur stor del av bostadsbehovet som skulle kunna tillgodoses därigenom. Detta är något som det finns behov av att förtydliga för att möjliggöra en bedömning av huruvida kommunens föreslagna markanspråk är rimliga i förhållande till behovet av nya bostäder. Länsstyrelsen har även svårt att läsa ut hur många nya bostäder som planförslaget totalt innehåller, vilket behöver förtydligas. Länsstyrelsen kan dock notera att det enbart inom utvecklingsområdena anges finnas möjlighet till närmare 20 000 nya bostäder samtidigt som områden för bostadsbebyggelse pekas ut även utanför utvecklingsområdena. Länsstyrelsen efterlyser tydligare motiveringar av utpekandet av mark för bostadsbyggande som går att härleda till de bostadsbehov som finns och som ska framgå av en handlingsplan för bostadsförsörjning. Återigen vill Länsstyrelsen påminna om vikten av att en ny handlingsplan för bostadsförsörjning antas då den ska vara ett underlag för att kunna motivera varför ny mark tas i anspråk i bland annat översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen ser positivt på planförslagets tydliga strategi om att skapa ett varierat utbud av bostäder i alla delar av kommunens geografi och ser fram emot att i en ny handlingsplan för bostadsförsörjning kunna se vilka konkreta insatser/åtgärder som planeras till följd av detta. Planförslagets utgångspunkt anges bland annat vara att utjämnande av sociala skillnader ska vara i fokus för kommunens bostadsplanering. Vidare identifierar kommunen en rad utmaningar såsom ökade byggkostnader samt ett stort behov av billiga bostäder. Länsstyrelsen saknar till viss del hur dessa utmaningar omhändertas genom planförslagets ställningstaganden i temaområdet *Bostäder*. Planförslagets ställningstaganden fokuserar till största del på nyproduktion av bostäder snarare än omvandling eller utveckling av befintligt bostadsbestånd, som skulle kunna vara en strategi för att skapa variation i prisklasser/hyresnivåer, vilket anges vara prioriterat av kommunen. Ställningstaganden gällande

det befintliga bostadsbeståndets utveckling/omvandling skulle även tänkas vara lämpligt utifrån kommunens övergripande strategi om att använda det redan byggda som resurs.

Minskad klimatpåverkan och hållbara transporter

För att minska klimatpåverkan är det viktigt med en planering som inte uppmuntrar till ökade biltransporter och därmed ökade utsläpp. I omställningsarbetet mot förnybara bränslen är transportsnåla strukturer viktiga för att hålla nere energibehoven och effektivt nyttja befintlig infrastruktur. Länsstyrelsen anser därför att kommunens goda ambitioner på klimatområdet och planförslagets klimatfokus är positivt och kommer kunna ge möjlighet till en utveckling med fokus på minskad klimatpåverkan, hållbar mobilitet och hållbart byggande. Genom kommunens ställningstagande om att motverka utglesning av bebyggelsen ges förutsättningar att stärka underlagen för kollektivtrafik och service. Det är även positivt att kommunen verkar för hållbara transportsystem genom att i planförslaget främja gång-, cykel- och kollektivtrafik samt pendlarparkeringar.

Länsstyrelsen instämmer dock i MKB:ns bedömning att möjligheter till hållbara transporter i kommunens alla delområden skulle kunna lyftas tydligare i planförslaget, liksom landsbygdens förutsättningar att ta tillvara och stimulera övergången till lokala och hållbara lösningar för transporter. Det finns även ett behov av att förtydliga och konkretisera flertalet ställningstaganden.

I temaområdet *Klimat*, i undertemat *Klimatpåverkan*, anges flera ställningstaganden som är bra, men allmänt hållna. I kommunens klimatstrategi redogörs mer ingående för kommunens arbete med att minska klimatpåverkan. Ställningstagandena i planförslaget kan förslagsvis utvecklas utifrån vad som anges i klimatstrategin för att ge tydligare vägledning hur kommunen ska arbeta i efterföljande plan- och lovprocesser. Detsamma gäller temaområdet *Mobilitet*, i undertemat *Persontransporter*. Samtliga ställningstaganden i detta undertema är positiva ur klimatsynpunkt, men flertalet kan med fördel specificeras mer.

I temaområdet *Mobilitet*, i undertemat *Drivmedel och laddinfrastruktur*, anges att kommunen ska verka för att laddnoder för genomfartstrafik placeras längs de stora vägarna. Under rubriken "Förutsättningar" anges dock att detta är en utveckling som i huvudsak drivs av lagkrav och marknadskrafter och där kommunens roll är begränsad. Det bör utifrån detta tydliggöras hur kommunen

verkar för att detta sker och vilken rådighet kommunen har i frågan. I samma temaområde, i undertemat *Luftfart*, anges att kommunen ska verka för fortsatt arbete med teknikutveckling och mer hållbara transporter vid flygplatsen, samt att översiktsplanen ska möjliggöra en utveckling av flygplatsen. Länsstyrelsen anser att det kan förtydligas vad som avses med detta samt vilken utveckling av flygplatsen som kommunen vill möjliggöra för. För att nå kommunens uppsatta klimatmål enligt kommunens klimatstrategi bör verksamheten vid flygplatsen styras mot samma klimatmål som kommunen har för övrig verksamhet.

Vidare ser Länsstyrelsen det som positivt att kommunen i temaområdet *Livsmiljöer*, i undertemat *Hållbar bebyggelseutveckling*, anger ställningstaganden om att se det redan byggda som en resurs samt att utformning och materialval ska göras utifrån ett långsiktigt perspektiv, liksom att byggnader ska vara möjliga för omställning till annan användning. Det är även positivt att kommunen i temaområdet *Miljö och hälsorisker*, i undertemat *Avfall och återvinning*, lyfter cirkulärt samhälle som utgångspunkt och att hänsyn ska tas till återbruk och cirkulär ekonomi tidigt i detaljplaneringen.

Farled sjöfart

Det är positivt att kommunen pekar ut de allmänna farlederna i Hjälmarens i mark- och vattenanvändningskartan. Precis som det framgår i temaområdet *Mobilitet* domineras sjöfarten i Hjälmarens i huvudsak av småbåtstrafik och turism. Det är bra att kommunen har tydliga ställningstaganden avseende sjöfarten i kommunen/Hjälmarens, i synnerhet ambitionen att farleder ska underhållas så att både kommersiell båttrafik såväl som fritidsbåtstrafik kan nyttja Hjälmarens på ett säkert sätt. Detsamma gäller att behovet av ankoringsplatser för sjöräddningen ska beaktas. Informationen kan dock kompletteras med att det finns tre allmänna farleder på Hjälmarens inom kommunens gränser: Farled 941 (Brobygrund – Örebro), 942 (Ramberget – Hampetorp) och 943 (Ramberget – Vinön). Vidare bör det korrigeras att Trafikverkets färjerederi är ansvarig för färjeleden mellan Hampetorp och Vinön, inte själva farleden. Trafikverkets färjerederi ansvarar dock för farledshållning och underhåll av så kallade sjösäkerhetsanordningar i farled 942 och 943 tillsammans med Södra Hjälmarens Båtklubb och Hjälmarens Vattenförbund. Vidare upplyser Sjöfartsverket om att Hjälmarens kanal den 1 februari 2025 övertogs av AB Göta kanalbolag. Detta kan ha påverkan på satsningar på kanalinfrastrukturen och

kan därmed innebära en ökad trafik och fritidsbåtsturism i kanalen och Hjälmarén.

Naturmiljö

Länsstyrelsen konstaterar att förslaget till ny översiktsplan innebär nya och förbättrade ställningstaganden kopplat till naturvärden och biologisk mångfald. Genomgående är att naturens förutsättningar ska vara en utgångspunkt och översiktsplanen tar ett tydligt avstamp i hållbarhetsfrågorna, vilket är en mycket positiv inriktning. Strategier som att använda det redan byggda som en resurs är också en viktig del för att minska exploatering av naturmiljöer och förlusten av biologisk mångfald.

Trots många bra och genomtänkta strategier och ställningstaganden kring ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald finns fortfarande vissa intressekonflikter i mark- och vattenanvändningen, vilka också lyfts i konsekvensbedömningarna. Till stor del tar översiktsplanen god hänsyn till naturvärden. Vissa områden med naturvärden pekas dock fortfarande ut för bebyggelse. I MKB:n lyfts några exempel på utbyggnadsområden där eventuella konflikter kan uppstå; Stora Mellösa, Vintrosa-Latorp, Garphyttan, Adolfsberg, Ekeby-Almby, Lundby-Vivalla, Norra Bro och Atle, Runnaby/Mellringe, Munkatorp E18/E20. Dessa kommer att behöva hanteras framöver i kommande planering. Förtätning innebär dessutom ofta en konflikt med gröna värden i staden vilket kräver noggranna avvägningar vid planläggning om man ska lyckas skapa tillräcklig stadsgrönska enligt principen 3-30-300 (alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats – varje stadskvarter ska ha minst 30 procent krontäckningsgrad – alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde). Stadsträd blir här viktigt att såväl värna som att tillskapa, men kräver också utrymme i den allt tätare staden, vilket är viktigt att beakta i planeringen.

Naturvärden och artskydd

Några av de utpekade större utbyggnadsområdena och utredningsområdena kan i flera fall hysa naturvärden. Kunskapen om förekomster av naturvärden och skyddade arter saknas på denna planeringsnivå och frågan hänskjuts till kommande planeringsskeden. Här kommer det med andra ord att krävas inventeringar och fortsatta utredningar för att få bättre kunskapsunderlag innan det går att fastställa möjligheten att planlägga för bebyggelse eller etablera verksamheter. Omprioriteringar kan eventuellt bli aktuellt när man besitter bättre

kunskap om de naturvärden som finns på platsen. Länsstyrelsen ser gärna att kommunen och Länsstyrelsen har en löpande dialog vid framtida planläggning.

Vid eventuella förekomster av höga naturvärden och skyddade arter finns således risk att detta kan komma att påverka möjligheterna att exploatera. Anpassningar och hänsyn kan bli nödvändigt. Ett generellt medskick är därför att det bästa är att i ett så tidigt skede som möjligt utreda dessa frågor. Så fort naturmiljöer ska tas i anspråk finns en risk att naturvärden och skyddade arter påträffas, där vissa naturtyper löper särskilt hög risk, såsom exempelvis våtmarker, ängs- och betesmarker, naturvärdesträd, naturskog och så vidare.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden*, i undertemat *Naturens ekologiska värden*, finns flera bra ställningstaganden. När det gäller ställningstagandet om att "Bebyggelse och infrastruktur ska anpassas efter naturförutsättningar..." anges att "Endast i undantagsfall accepteras negativ påverkan på områden i naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde), skyddade arter och särskilt skyddsvärda träd som är svåra att kompensera. Skador på naturvärdesklass 4 (visst naturvärde) undviks i möjligaste mån". Här vill Länsstyrelsen påtala att det inte alls är säkert att negativ påverkan på skyddsvärda arter kan accepteras då det kan vara förbjudet enligt artskyddsförordningen. Det beror på art och bevarandestatus samt om artskyddsdispens är möjlig att få i det enskilda fallet.

Artskyddet innebär generellt att etableringarna inte får riskera otillåten påverkan på en viss art, när det handlar om skyddade arter med en dålig bevarandestatus. Artskyddsförordningen omfattar bestämmelser till skydd för fridlysta arter, både växter och djur. I enskilda fall får Länsstyrelsen ge dispens från fridlysningsbestämmelserna. Förutsättningarna för att meddela dispens skiljer sig åt mellan de nationella fridlysningsbestämmelserna i 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen jämfört med fridlysningsbestämmelserna i 4, 4 a, och 7 §§ artskyddsförordningen, som har sitt ursprung i EU-rätten (art-och habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Negativ påverkan på naturvärden ska alltid undvikas i första hand, vilket även bör gälla inventerade naturvärdesbiotoper av klass 3 och 4. En grund bör vara att negativ påverkan enbart kan accepteras i de fall inga andra alternativa lösningar är möjliga, skadan kan

kompenseras och en noggrann intresseavvägning och konsekvensutredning bör alltid göras inför ett sådant beslut.

Förutom naturvärdes- och artinventeringar kan även prövning utifrån biotopskydd, Natura 2000 och andra skydd enligt miljöbalken komma att krävas inför planläggning av områden där sådana skyddade objekt förekommer. Miljöbedömningar och MKB kan många gånger komma att krävas i de fall exploatering riskerar negativ påverkan på höga naturvärden.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden är små mark- och vattenområden som är livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller annars är särskilt skyddsvärda. Det finns två olika former av biotopskyddsområden, den första innebär ett generellt skydd för vissa biotoper, den andra innebär att skydd för en biotop beslutas i det enskilda fallet.

Flera av de utpekade utbyggnadsområdena berör biotoper som är skyddade genom det generella biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § MB. Biotopskyddet innebär att det är förbjudet att skada biotoperna. Om biotoper som är skyddade enligt det generella biotopskyddet riskerar att skadas i samband med en exploatering måste en dispens från det generella biotopskyddet sökas innan området exploateras. Länsstyrelsen får medge dispens från det generella biotopskyddet om det finns särskilda skäl. En prövning av om det finns särskilda skäl avgörs från fall till fall och alternativa lösningar måste utredas. I första hand ska dock skyddsåtgärder vidtas för att undvika skada på biotoperna. Länsstyrelsen kan ställa krav på kompensationsåtgärder i de fall en dispens medges.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att ett föreslaget utbyggnadsområde för verksamheter vid E18 kring trafikplatsen vid Västra Via utgör ett skogligt biotopskyddsområde (kalkmarksskogar) som är beslutat av Skogsstyrelsen och skyddat enligt 7 kap. 11 § MB. Inom ett beslutat biotopskyddsområde är samtliga åtgärder som skadar naturvärdena förbjudna. Utbyggnadsområdet behöver därmed justeras för att inte kollidera med biotopskyddsområdet (och även utifrån riksintresse för naturvärden, se rubriken *Riksintresse för naturvärden*).

Bevakningsobjekt

I eller i anslutning till några av de utpekade utbyggnadsområdena har Länsstyrelsen identifierat så kallade bevakningsobjekt. Det rör

sig om områden med potentiellt värdefull natur där en utförligare naturvärdesinventering behövs. Vissa av dessa områden kan bli aktuella för reservatsbildning i framtiden. Ett par bevakningsobjekt överlappar delvis med områden med föreslagen förändrad markanvändning, det gäller exempelvis Garphytteklint samt Vintrosa-Latorp. Dessa utbyggnadsområden bör justeras för att inte kollidera med naturvärden. Utöver de naturvärden och värden för friluftslivet som kommunen redogör för i planförslaget finns även andra registrerade naturvärden, exempelvis nyckelbiotoper och områden med naturvärden, som behöver tas hänsyn till.

Tillgänglighet till natur- och friluftslivsområden

Länsstyrelsen anser att temaområdet *Grönstruktur och naturområden* har ett bra upplägg och att de olika undertemana kompletterar varandra väl. I innerstaden råder det brist på grönytor vilket utmanas vid ytterligare förtätningar av staden. Det är därför positivt att "förgröning" finns med som ett övergripande ställningstagande i temaområdet. Länsstyrelsen anser dock att biologisk mångfald bör lyftas på ett tydligare sätt. Vidare bör inte bara befintliga parker pekas ut i mark- och vattenanvändningskartan, utan även möjligheten att nyanlägga parker bör tas med.

I undertemat *Friluftsliv* anges att kommunen eftersträvar en god tillgång till naturområden nära förskolor och skolor. Det är mycket viktigt att barn och unga har tillgång till grönområden för rekreation och rörelse. För många barn är tiden i skolan den enda delen av dagen då de är ute i natur- och grönområden. God tillgång till naturområden nära förskolor och skolor bör därför inte bara eftersträvas utan tillgodoses i planeringen och i lokaliseringen av förskolor och skolor. I undertemat anges även att tysta och ostörda områden med höga friluftsvärden ska värnas från tillkommande störningar och buller. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det inte finns så många tysta och ostörda områden i kommunen, och anser att dessa därför bör värnas oavsett befintliga värden samt att friluftsvärden bör främjas och förstärkas. Naturvårdsverket har nyligen tagit fram kartor över bullerpåverkan från vägar, vindkraftverk och annan infrastruktur vilka kan användas som underlag i översiktsplaneringen för analys av tysta och ostörda områden. Mer information finns på Naturvårdsverkets webbplats, där även länk till bullerprognosen finns: [Nationell kartläggning av ljudmiljö i naturområden](#)

Länsstyrelsen noterar att många tätortsområden i kommunen mer eller mindre saknar tillgång till utpekade friluftslivsområden i mark- och vattenanvändningskartan: Mosås, Marieberg, Södra Bro, Gällersta, Hidingsta, Norrbyås, Hjälmabaden, Bärsta-Resta, Stora Mellösa, Odensbacken, Kilsmo, Grythem-Götarsvik-Åsta, Rinkaby, Ödeby-Opphammar, Dylta, Ervalla, Järle, Närkes Kil, Klockhammar samt Långbyn. Ofta är det svårare att få åtkomst till grönområden på landsbygden då naturen brukas och inte är tillgängliggjord i samma utsträckning. Behovet av grönområden bör dock tillgodoses även i tätorter på landsbygden.

I MKB:n anges att utbyggnad i Ekersbyskogen norr om Mellringe behöver vägas mot områdets värde för tätortsnära rekreation som kommunen bedömt har mycket högt värde för friluftsliv. Tillsammans med föreslagna områden för bebyggelse vid Vivalla bör även total påverkan på Öknaskogen utvärderas, så att skogens värde som rekreativsområde stärks och att tillgängligheten bibehålls eller ökar. MKB:n föreslår att en buffertzonen samt passager bör skapas mot Öknaskogens naturreservat samt att utbyggnadsområden för bostäder väster/norr om Vivallaringen mot Öknaskogen bör begränsas, för att inte påverka reservatet negativt och riskera att försämra tillgängligheten till skogsområdet och motionsspåret. Länsstyrelsen instämmer i att utbyggnad norr om Mellringe samt väster/norr om Vivallaringen bör utvärderas och justeras med hänsyn till tillgängligheten till tätortsnära natur- och friluftslivsområden.

Kulturmiljö

I planförslaget har ställningstaganden kring kulturmiljön placerats under temaområdet *Livsmiljöer*. Kulturmiljön är dock en aspekt som behöver beaktas under samtliga temaområden, att beakta kulturmiljöernas betydelse ur sociala, ekonomiska och ekologiska hållbarhetsperspektiv är ett sådant exempel. En tydlig koppling till Örebros strategi för arkitektur och byggande samt till kulturmiljöinventeringen, till exempel genom länkning, kan vara ett sätt att underlätta för läsaren. Nedan följer en redovisning av hur kulturmiljöns värden bör beaktas i de olika temaområdena.

I temaområdet *Arbets- och näringsliv* bör det uppmärksammas att kulturmiljöer bidrar till attraktivitet, att arbeta i en stimulerande miljö bidrar till välbefinnandet. Kulturmiljöer bidrar till näringslivsutveckling, särskilt inom besökssektorn, men kan också i sig vara arbetsmiljöer, till exempel inom livsmedelsproduktion där

bevarande av jordbruksmark är en viktig aspekt ur såväl försörjningssynpunkt som ur kulturmiljösynpunkt. Även i temaområdet *Bostäder* bör det uppmärksammas att kulturmiljöerna bidrar till attraktivitet. Att återbruka redan befintliga bebyggelsemiljöer, även om de uppförts för andra syften, med varsamhet i förhållande till kulturvärden kan bidra till attraktiva och hållbara bostadsmiljöer. Även miljöerna mellan husen är en del av stadsbilden och kulturmiljön som behöver beaktas vid utveckling i befintliga miljöer.

För att övergången till fossilfria energikällor och minskad energiförbrukning i befintliga bebyggelsemiljöer ska ske på ett hållbart sätt behöver kulturmiljövärden beaktas, vilket bör framgå i temaområdet *Energiförsörjning*. Exempelvis kan implementeringen av det nya EU-direktivet för byggnaders energiprestanda komma att påverka bebyggelsens kulturvärden. Även vid anläggande av vind- och solenergi, där landskapspåverkan kan vara stor, behöver kulturmiljön och landskapsbild beaktas.

Kulturmiljön har stor betydelse i samhällen i kris, därför har kulturarv framhållits som ett samhällsviktigt område av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Kommunen har, tillsammans med flera andra aktörer, ett stort ansvar för kulturmiljön både i samband med påverkan till följd av klimatförändringar (till exempel översvämningar och brand) och vid höjd beredskap. Detta bör framgå av temaområdet *Ett robust samhälle*.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden* bör det uppmärksammas att många områden med naturvärden eller av annan ekologisk betydelse också har kulturmiljövärden. Det kan handla om träd, parker och andra gröna miljöer i tätbebyggda områden men också kulturlandskapet i kommunens glesare delar, där landskapets olika beståndsdelar vittnar om människans påverkan på landskapet samtidigt som dessa blivit värdefulla biotoper för växter och djur.

Kulturmiljöer påverkas av klimatförändringar. Samtidigt kan bevarande och utveckling av gröna kulturvärden, såsom parker och odlingslandskap, bidra till att mildra effekterna av klimatförändringar. Detta bör framgå i temaområdet *Klimat*. Kommunen har, tillsammans med flera andra aktörer, ett stort ansvar för kulturmiljön både i samband med direkt påverkan till

direkt följd av klimatförändringar (till exempel översvämningar och brand) och för att planera och förebygga sådana händelser.

I temaområdet *Mobilitet* bör möjligheten att ta sig till natur- och kulturmiljöer belysas. Det bör även beaktas att utbyggnad av kommunikationer kan beröra kulturmiljöer. Utbyggnaden av södra station kommer till exempel att påverka stadsbilden och riksintresset för kulturmiljövården i centrala Örebro och Nobelbanan kommer att leda till påverkan på tätorter och kulturmiljöer längs dess sträckning. Vid utveckling av centralstationen bör det beaktas att det finns två byggnadsminnen inom stationsområdet.

Kulturvården är tydligt lyfta i politiken för Gestaltad livsmiljö, vilket bör framhållas tydligare i den inledande texten i temaområdet *Livsmiljöer*, men kopplingen behöver tydliggöras i flera underteman, såväl som till andra teman. Redovisningen av hur kommunen ska förhålla sig till kulturvården är dock välformulerat och tydligt i detta temaområde.

Kulturarvets betydelse för hälsa och välbefinnande genom dess sociala och identitetsskapande funktion bör framhållas i temaområdet *Människan i fokus*. I barns kulturella rättigheter ingår att få kunskap om och ge uttryck för kulturarv. Likaså kan kulturarvets överbryggande funktion vara en tillgång i integrationsarbetet.

Kulturmiljön är av stor betydelse för utnyttjande av fritids- och kulturaktiviteter. I många fall är platser för sådana aktiviteter i sig kulturmiljöer, till exempel kulturreservatet Karlslund och flera av kommunens offentliga lokaler har höga kulturhistoriska värden. Kulturmiljön bör därför även lyftas i temaområdet *Samhällsfunktioner*.

Vattnet har historiskt sett haft en lokalisering som lett stads- och tätortsbildningar. Det strömmande vattnet har historiskt utnyttjats i både bergsbruk och livsmedelsproduktion. Några är bevarade som fornlämningar, till exempel Kilsbergens hyttor och gruvor, medan andra med tiden utvecklats till industrier. I många kulturmiljöer är vatten viktiga inslag. I arbetet med Hjälmarens kulturarv har vatten en stor betydelse både genom vattnets historiska bruk och de kulturmiljöer som finns i och kring Hjälmarens. Detta bör framgå i temaområdet *Vatten*.

Redovisning av mark- och vattenanvändning

Valet att redovisa karaktärsområden ger en bra bild ur ett övergripande perspektiv av vilka förutsättningar som finns idag och vilka hänsyn som behöver tas vid utveckling av mark- och vattenanvändningen i kommunen. I de tätbebyggda områdena redovisas bebyggelsens karaktärsdrag på ett föredömligt sätt. För att ytterligare underlätta för fastighetsägare och framtida exploatörer vore det önskvärt att även riksintresseområden framgår i redovisningen, samt att det finns en länk till kommunens kulturmiljöinventering. Samma synpunkt gäller redovisningen av landsbygdsområdenas karaktärsdrag där kulturvärden inte alltid finns redovisade i karaktärsbeskrivningarna, även om det till och med kan finnas riksintressen för kulturmiljövården inom karaktärsområdena. Det gäller till exempel Dylta bruk och Brevens bruk. Även där riksintressen för kulturmiljövården inte förekommer kan det finnas mycket höga kulturvärden i landskapet, till exempel i Kilsbergen där spåren av bergshantering är påtagliga.

Kommunen har sedan länge redovisat kulturmiljöinventeringen digitalt. Det vore dock önskvärt att kulturmiljöerna redovisas som en kategori i kartan så att informationen finns tillgänglig som ett kartlager i planförslaget. Det är inte osannolikt att det kan komma att införas lagkrav på sådan redovisning i översiktsplaneringen inom en snar framtid (se SOU 2021:47 och lagrådsremissen *Ett nytt regelverk för bygglov 2025-02-21*).

Antalet bebyggelseområden i mark- och vattenanvändningskartan är stort och redovisningen är komplex. Det går därför inte att lämna synpunkter på varje enskilt bebyggelseområde ur kulturmiljösynpunkt. De ställningstaganden som kommunen gjort angående kulturmiljö torde, tillsammans med tillämpning av kulturmiljöprogram, kulturmiljöinventering och strategin för arkitektur och byggande, tillsammans leda till att tillräcklig hänsyn tas till kulturmiljön. Länsstyrelsen vill dock påtala att stor hänsyn behöver tas till riksintresseområdenas karaktärsdrag. Hänsyn behöver generellt även tas till landskapsbilden som inte utgörs av bebyggelse. Kulturlandskapet och landskapsbild kan i sig kräva hänsyn vid utbyggnad av befintliga bebyggelsemiljöer och vid nyexploateringar.

Fornlämningar

I planförslaget saknas en text om fornlämningar. Fornlämningar utgör en viktig del av kulturmiljön och är specifikt skyddade enligt

2 kap. kulturmiljölagen. Det är viktigt att i samband med planering och utveckling av bostadsområden och verksamhetsområden samt vid planering av andra typer av åtgärder tidigt utreda om fornlämningar riskerar att beröras. En tidig dialog med Länsstyrelsen kan öka möjligheten att genom planerad hänsyn undvika påverkan på fornlämningar, och i förlängningen också minska skador på kulturmiljön. Att undvika påverkan på fornlämningar ökar också sannolikheten för att ett planerat arbetsföretag ska kunna genomföras. Ett tidigt och bra underlag om fornlämningar kan även bidra med viktiga värden, till exempel i samband med utveckling av nya bostadsområden. En bevarad och synlig fornlämning kan till exempel bidra med ett historiskt djup för de boende i ett nytt bostadsområde, och kan tillsammans med en tillhörande grönmiljö vara en viktig del i en balanserad livsmiljö.

Social hållbarhet

I översiktsplanen finns temaområdet *Människan i fokus* där kommunen särskilt lyfter olika delar kopplat till social hållbarhet. Det är ett väl genomarbetat avsnitt med tydliga ställningstaganden kopplat till bland annat jämlikhet och jämställdhet, och visar på ett tydligt sätt att kommunen tar ställning för sociala perspektiv och att jämställdhet, barnrätt, folkhälsa med mera är frågor som är viktiga i genomförandet av översiktsplanen. Att låta sociala hållbarhetsfrågor ta lika mycket utrymme som andra aspekter visar att kommunen är i framkant vad gäller sociala hållbarhetsperspektiv.

För att säkerställa att de sociala perspektiven på ett verkningsfullt sätt beaktas i översiktsplaneringen och får verklig bäring i fortsatt arbete är det dock viktigt att inte bara beskriva dessa perspektiv i generella termer, utan även visa på vilka prioriteringar som är särskilt viktiga för kommunen. Det kan bland annat handla om att förtydliga när det är särskilt relevant att utgå från olika jämlikhetsaspekter samt *vilka* jämlikhetsaspekter som det är särskilt relevant att utgå från i de olika ställningstaganden som kommunen gör inom olika områden. Ett exempel på detta är ställningstagandet om lokalisering av vårdcentraler, där både socioekonomi och ohälsotal kan ligga till grund för var placering av vårdcentraler bör prioriteras i syfte att främja en god och jämlik hälsa.

I temaområdet *Grönstruktur och naturområden* står det särskilt att *"Betydande investeringar för att utveckla de sociala värdena ska föregås av en målgruppsanalys och en jämlik och jämställd resursfördelning ska säkerställas för att parker och naturområden ska*

upplevas som attraktiva för alla". Detta är ett gott exempel där både jämlikhet och jämställdhet lyfts samt hur perspektiven ska beaktas genom en målgruppsanalys. Likande skrivningar kan med fördel användas inom andra områden som beskrivs i översiktsplanen.

Ett annat gott exempel är ställningstagandet "Kommunen ska verka för att långsiktigt säkerställa tillgången till ändamålsenliga badhus och ishallar. Vid planering ska särskild hänsyn tas till geografisk fördelning och med fokus på att öka tillgängligheten för de som idag har långt till närmaste badhus- eller isanläggning. Badhus och ishallar ska i den mån det är möjligt och lämpligt samnyttja funktioner och tekniska lösningar med andra samhällsfunktioner, exempelvis andra idrottsanläggningar." Det är tydligt vilken målgrupp som är prioriterad, men det kan vara av värde att lägga till fler jämlikhetsaspekter. Avståndet till anläggningarna behöver inte bara vara den faktiska sträckan, utan kan också handla om vilka möjligheter människor har att förflytta sig. En analys av vilka målgrupper som inte använder dessa anläggningar i dagsläget kan också bidra till att synliggöra vilka områden som behöver prioriteras, och som även kan appliceras på andra områden i översiktsplanen.

Fler goda exempel finns också i ställningstaganden kring grönstrukturen. Där framkommer att kommunen ska utgå från utsatta gruppers behov, och att prioritering bland annat ska ske utifrån där det råder brist på gröna värden där det bor många människor. Ställningstagandet är tydligt och bra men ett socioekonomiskt raster skulle ytterligare kunna förstärka analysen.

Kommunen beskriver i planförslaget hur jämställdhet ska beaktas i alla delar av planeringsprocessen. Länsstyrelsen anser dock att det med fördel kan specificeras *hur* det ska beaktas genom beskrivning av i vilka delar av planeringsprocessen det är av särskilt vikt att det genomförs exempelvis en könskonsekvensanalys eller en analys utifrån könsuppdelad statistik. Detta kan förslagsvis göras i ställningstaganden i temaområdet *Människan i fokus* eller genom att jämställdhet integreras i andra delar av översiktsplanen såsom temaområdet *Bostäder*, i undertemat *Bo för livet*. I temaområdet *Ett robust samhälle* kan ett tydligare jämställdhetsperspektiv inkluderas genom att i ställningstagandena beskriva att kvinnor och män ska ha lika tillgång till trygghetspunkter. Vidare kan en analys för hur kommunen ska främja en jämställd beredskap som möter kvinnor och mäns olika behov inkluderas. Gällande trygghetspunkter bör de också planeras utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.

Det är positivt att kommunen gör skillnad på barnperspektiv och barnets perspektiv i samhällsplaneringen, och tillmäter båda betydelse för utvecklingen framåt. Däremot kan barnets perspektiv tydliggöras i de ställningstaganden som kommunen anger.

Strandskydd

Vid sjöar och vattendrag gäller, med vissa undantag, generellt strandskydd om 100 meter från strandkanten på land och i vattnet. Inom den strandskyddade zonen är det förbjudet att exempelvis uppföra nya byggnader. Strandskyddets utbredning är en relevant planeringsförutsättning att redovisa då flera utbyggnadsområden ligger inom strandskyddat område. Länsstyrelsen är därför positiv till att strandskyddets utbredning redovisas i översiktsplanen.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma propositionen 2024/25:102 *Lättnader i strandskyddet – ett första steg* som bland annat föreslår ändringar som innebär att generellt strandskydd inte längre ska gälla vid insjöar mindre än en hektar och vattendrag som är maximalt två meter breda vid medelvattenstånd, och inte heller vid vatten som anlagts efter den 30 juni 1975. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. För Örebro län kommer den förändrade lagstiftningen främst innebära förändringar vad gäller strandskydd vid insjöar mindre än en hektar då det redan finns ett förordnande om undantag från strandskydd för små vattendrag i länet.

Jordbruksmark och livsmedelsförsörjning

Jordbruk är av nationell betydelse. Enligt 3 kap. 4 § MB får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

I planförslaget framhålls att jordbruksmarken inom Örebro kommun är av stor vikt utifrån livsmedelsförsörjning samt av stor betydelse för en levande landsbygd. Att bevara jordbruksmarken för dessa syften anges vara prioriterat för kommunen. I översiktsplanen finns därför tydliga ställningstaganden om att kommunen ska undvika att ta jordbruksmark i anspråk samt att miljöbalkens bestämmelse kring brukningsvärd jordbruksmark ska följas. Trots detta pekas ett flertal utbyggnadsområden ut på jordbruksmark. MKB:n bedömer att det föreslagna ianspråktagandet av jordbruksmark är omfattande och att planen medför en stor negativ konsekvens för resursen

jordbruksmark. Konsekvenserna av detta kan, enligt MKB:n, bli att livsmedelsproduktionen begränsas.

Översiktsplanen öppnar för bebyggelseutveckling på jordbruksmark invid den regionala kärnan samt vid de kommunala och lokala kärnorna, för att möjliggöra utveckling i kommunens orter. Inom stadens randzon, det vill säga inom område för Örebros tätortsutveckling, föreslås 564 hektar jordbruksmark tas i anspråk för bostäder och verksamheter. Utanför randzonen föreslås 182 hektar jordbruksmark tas i anspråk. I utvecklingsinriktningen, delen som beskriver geografisk utveckling, anges att de bebyggelseområden som är utpekade på jordbruksmark vid de olika kärnorna utgör väsentliga samhällsintressen där alternativ lokalisering saknas. Dessa utbyggnadsområden förväntas kunna säkra bostadsförsörjningen och tillgången på fritidsändamål och service, lokalisering av bostäder och arbetsplatser nära varandra och allmänt sett åstadkomma hållbara tätortsstrukturer i linje med översiktsplanens övergripande strategier. Om bebyggelseutvecklingen primärt sker i dessa utbyggnadsområden hålls, enligt planförslaget, de stora sammanhängande jordbruksmarkerna väster, söder och norr om Örebro tätort och i Östernärke i allt väsentligt intakta.

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen har analyserat utpekade utbyggnadsområden utifrån ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark på en övergripande nivå i översiktsplanen. Länsstyrelsen instämmer dock i MKB:ns bedömning att kommunen bör överväga att undvika exploatering av jordbruksmark med hög och mycket hög potential för livsmedelsproduktion. Detta kan göras genom att se över lokaliserings- och utformningsalternativ på en mer detaljerad nivå i samband med efterföljande planläggning och lovgivning, för att utesluta att det väsentliga samhällsintresset kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. Länsstyrelsen anser dock att en första översyn bör göras redan i översiktsplanen genom att begränsa utbyggnadsområden där markens potential för livsmedelsproduktion är som högst. I MKB:n ges förslag på sådana justeringar. På samma sätt tydliggör MKB:n var jordbruksmarken bedöms vara lämplig att tas i anspråk utifrån bland annat naturvärden kopplad till andra marker. Dessa bedömningar bör arbetas in i planen och framgå av klicktexterna i mark- och vattenanvändningskartan.

Vidare anser Länsstyrelsen att det ur bostadsförsörjningsperspektiv är otydligt hur många bostäder översiktsplanen totalt sett möjliggör

för, både hur många bostäder som kan tillskapas genom befintliga planer samt hur många som avses tillkomma i de olika kärnorna (se rubriken *Bostadsförsörjning*). Det är därför svårt att bedöma om markanspråken på jordbruksmark för bostäder är rimliga i förhållande till behovet av bostäder. Detta behöver förtydligas generellt i planen, men särskilt utifrån behovet av att ta brukningsvärd jordbruksmark i anspråk för bostadsförsörjning.

Energifrågor

Översiktsplanens helhetsperspektiv på bland annat markanvändning, bebyggelse, grönstruktur och infrastruktur utgör en nivå som lämpar sig väl för att även integrera energifrågor i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen ser positivt på att energifrågorna har en tydlig plats i planförslaget och att de är väl genomarbetade. Planen belyser centrala aspekter av energiomställningen och visar på en medvetenhet om både utmaningar och möjligheter. Samtidigt finns det behov av vissa förtydliganden samt en ännu starkare koppling till framtida krav på energiförsörjning och elektrifiering.

Övergången till ett mer elektrifierat och hållbart energisystem kräver långsiktig planering och samverkan. Kommunen har en viktig roll i att säkerställa att energifrågor beaktas i samhällsplaneringen, särskilt i relation till framtida mark- och bebyggelseutveckling. Planen bör därför tydligare lyfta fram samverkan med elnätbolag för att säkerställa att elnätets kapacitet och robusthet matchar den framtida utvecklingen. Vidare behöver ställningstaganden kring energiproduktion som utgår från kommunens nuvarande och framtida energibehov förtydligas. Även kommunens strategier för hållbar energiförsörjning, som en del av den fysiska planeringen, kan även tydliggöras, exempelvis genom att möjliggöra för lokala energisystem och effektiv markanvändning för energiproduktion.

Det är mycket positivt att planförslaget har en ambition att bidra till skapandet av ett robust och hållbart samhälle. För att möta framtidens energibehov kan dock kopplingen till regionala och nationella energimål med fördel stärkas i planförslaget, liksom beskrivningen av strategier för samverkan med företag, elnätbolag och andra aktörer. Frågor med koppling till kommunens framtida energiförsörjning kan med fördel växlas över till processen för kommunens energiplanering. Vägledning för kommunal energiplanering finns på Energimyndighetens webbplats: [Vägledning för kommunal energiplanering](#)

Energiproduktion

Som en del av den gröna omställningen i kombination med ökad efterfrågan på el, i synnerhet fossilfri el, ser Länsstyrelsen att det finns en fortsatt efterfrågan på utpekad mark för vindkraftsparker, vilken kommer att bestå över lång tid framöver. Vidare har energiproduktion från sol ökat kraftigt under de senaste åren och kan avse allt från solpaneler på hustak till stora markbundna solcellsparker. Det är därför bra att kommunen redovisar ställningstaganden kring vindkraft och solenergi i planförslaget.

Kommunen förespråkar en effektiv markanvändning där vind- och solenergianläggningar samlokaliseras med annan markanvändning. När det gäller solenergi anges exempel på olika typer av ianspråktagen mark som kan vara lämpliga att utreda för lokalisering av solceller, exempelvis nedlagda och sluttäckta deponier. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det vid sådan lokalisering är mycket viktigt att installationen och förankringen av solcellerna inte riskerar spridning av föroreningar. När det gäller vindkraftsanläggningar bör det förtydligas vilken typ av markanvändning som kan samlokaliseras med vindkraftändamål.

I temaområdet *Energiförsörjning*, i undertemat *Solenergi*, anges olika lokaliseringsprinciper för solenergianläggningar. I ställningstagandena bör kommunens förhållningssätt till tätortsnära lokaliseringar av markbundna solenergianläggningar tydliggöras utifrån behovet av tätortsnära friluftsliv och spridningssamband för grön infrastruktur. Vidare anges att områden med höga naturvärden ska undvikas vid etablering av solcellsanläggningar. Det bör tydliggöras vad kommunen avser med "höga naturvärden".

I de fall solenergianläggningen inte är bygglovspliktig förespråkar kommunen att lämpligheten av solcellsanläggningar prövas genom frivilligt bygglov, förutsatt att den inte prövats genom frivilligt miljötillstånd. Formuleringen "prövats genom frivilligt miljötillstånd" bör bytas ut till "prövats enligt miljöbalken".

Utredningsområden för vindkraft

Kommunen pekar i planförslaget ut elva utredningsområden för vindkraft där förutsättningarna för vindkraft kan utredas vidare för ett slutgiltigt ställningstagande om det är lämpligt med vindkraftverk på platsen eller ej. Länsstyrelsen noterar att tre utredningsområden, Harsjön, Skitåsen och Munketorp, är belägna inom karaktärsområden som bedöms som känsliga och mycket känsliga för vindkraft i Länsstyrelsens rapport *Vindkraft i Örebro län*.

– *Landskapsanalys och känslighetsbedömning*, 2011:15. Rapporten omfattar en regional landskapsanalys över Örebro län med fokus på landskapets tålighet för vindkraft, och finns på Länsstyrelsens webbplats: [2011:15 Vindkraft i Örebro län | Länsstyrelsen Örebro](#). Generellt behöver kulturmiljön och landskapsbilden beaktas vid fortsatta utredningar för vindkraft.

När det gäller flera av utredningsområdena för vindkraft i sydöstra delen av kommunen, Ryttingsberget, Nyckelhällsberget, Koltorp och Älgslätt, samt framför allt för områdena i den nordöstra delen, Harsjön, Skitåsen och Munketorp, noterar Länsstyrelsen att vissa kända artförekomster av exempelvis känsliga fåglar och fladdermöss finns. I dessa områden finns därmed risk för konflikter med naturvärden samt artskyddet. Detta behöver beaktas vid fortsatta utredningar för etablering av vindkraft. För utredningsområdena Jordsberga och Mosjön finns troligen färre konflikter gentemot naturvärden.

Vid planering av vindkraftsanläggningar krävs ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och Svenska kraftnäts anläggningar. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för att möjliggöra en säker flygbesiktning samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät. Mer information om säkerhetsavstånd mellan vindkraftsanläggningar och Svenska kraftnäts anläggningar finns på Svenska kraftnäts webbplats: [Anslutning av vindkraft för samhällsplanerare | Svenska kraftnät](#)

Materialförsörjning

Materialförsörjningen av ballast och masshantering (det vill säga all typ av hantering av jordar, berg och schaktmassor) är ett viktigt försörjningssystem i samhället som behöver fungera för ett hållbart samhällsbyggande. Samhällets materialförsörjning med ballast, krossprodukter och natursand är ofta en mellankommunal fråga som bör hanteras i ett större övergripande perspektiv då enskilda täkter kan leverera till större geografiska områden. Frågan bör därför hanteras som en mellankommunal fråga i översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen är positiv till att mark- och vattenanvändningskartan redovisar befintliga bergtäkter samt utredningsområden för framtida bergtäkter. Det är även positivt att utpekandena om framtida bergtäkter utgår från en materialförsörjningsplan som

listas under kapitlet *Planeringsunderlag*. Planeringsunderlaget bör dock arbetas in i planen genom att i lämpligt temaområde tydliggöra hur utredningsområdena har tagits fram samt kommunens ställningstaganden om materialförsörjning, på liknande sätt som gjorts för vindkraft. Länsstyrelsen noterar även att samtliga befintliga bergtäkter inte redovisas i kartan, till exempel finns befintlig bergtäkt sydväst om Dyltabruk inte med i kartlagret *Materialutvinning*. Vidare vill Länsstyrelsen uppmärksamma att två utredningsområden för bergtäkt sammanfaller med ett område av riksintresse för naturvården (Mantorp-Nyttinge) samt med ett Natura 2000-område (Mantorp), se mer information under rubrikerna *Riksintresse för naturvården* och *Natura 2000*.

I planförslaget redovisas flera utbyggnadsområden för bland annat verksamheter där det kommer att uppstå både schaktmassor och ett behov av ballastmaterial. Områden för masshantering kommer därför även behövas i kommunen. I mark- och vattenanvändningskartan pekas två områden ut för materialåtervinning, *Atleverket återvinningscentral* och *avfallsanläggning* och *Mellringe återvinningscentral*. Det bör förtydligas om dessa täcker kommunens behov av masshantering. Så som Länsstyrelsen förstått håller masshanteringen på Mellringe återvinningscentral på att avvecklas, alternativ på platser för masshantering som kan ersätta denna bör med fördel pekas ut i översiktsplanen.

Aktuella fördjupningar av översiktsplanen

Till gällande översiktsplan från 2018 finns fem ändringar i form av fördjupningar. Enligt planförslaget kommer fördjupningarna för Vivalla och Boglundsängen, Lången, Vintrosa-Lanna samt Ekeby-Almby arbetas in i översiktsplanen innan den nya översiktsplanen antas, och upphör därmed att gälla som separata fördjupningar. Fördjupningen för järnvägsområdet mellan Svampen och Gustavsvik fortsätter dock att gälla efter att den nya översiktsplanen har antagits. Länsstyrelsen har inte möjlighet att granska denna fördjupning inom ramen för samrådet av den nya översiktsplanen. Det innebär att Länsstyrelsen inte har möjlighet att bedöma om den är aktuell utifrån statliga intressen och nuvarande lagstiftning.

Det är i översiktsplanen otydligt om fördjupningarna har arbetats in helt och hållet till samrådsskedet, eller om det kvarstår arbete med detta till granskningsskedet genom exempelvis fler utbyggnadsområden. Det är av särskild vikt att tydliggöra detta då

fördjupningen för Vintrosa-Lanna berörs av riksintresse för naturvården (Latorpsplatån) och fördjupningen för Ekeby-Almby berörs av riksintresse för naturvården (Hemfjärden) och friluftslivet (Hemfjärden). Länsstyrelsen anser även att samtliga fördjupningar bör redovisas under sammanställningen av planeringsunderlag.

Digital översiktsplan

Den digitala översiktsplanen ger många möjligheter och formatet har goda förutsättningar att fungera som ett användarvänligt och illustrativt stöd för efterföljande planläggning, lovgivning och tillståndsprövning. Länsstyrelsens roll och ansvar försvåras dock av det digitala upplägget och gör att planen i flera avseenden är svår att överblicka och granska. I vissa fall finns ställningstaganden, planeringsförutsättningar och strategier endast beskrivna i text och i andra fall endast i kartan vilket försvårar en helhetsbedömning. Informationen i kartan är inte heller komplett och konsekvent, i vissa fall redovisas exempelvis information om planeringsförutsättningar att ta hänsyn till vid kommande plan- och lovgivningsprocesser, medan det i andra fall saknas sådan text. Ibland är det även svårt att förstå vad de olika kartlagren visar samt vad som skiljer dem åt. Avsaknaden av sökfunktion gör det även svårt att hitta olika kartlager. Även med en omfattande resursinsats finns en osäkerhet och oro för att missa väsentligheter i planen, särskilt information och ställningstaganden som endast redovisas i klicktexterna på kartan. Vidare hade det varit positivt om det i kartan hade funnits en funktion som gjorde det möjligt att spara ner information och ställningstaganden i de olika kartlagren som en fil som går att arkivera.

De som medverkat i beslutet

Detta beslut har fattats av tf. länsråd Peder Eriksson med samhällsplanerare Camilla Lund som föredragande. I handläggningen av ärendet har också avdelningschef Stina Sjölin, enhetschef plan och kultur Jonas Jansson, länsarkitekt Gustav Hellund, samhällsplanerare Johanna Westerberg, samhällsplanerare Emily Folkö, antikvarie Mia Geijer, antikvarie Andreas Jansson, naturvårdshandläggare Rebecka Bogren, energistrateg Angelika Kvillebäck, samordnare för friluftsliv Daniel Gustafson, vattenvårdshandläggare Moa Stangefelt, vattenvårdshandläggare Maria Rydstedt, särskilt sakkunnig i jämställdhet Matilda Gustavsson, utvecklingsstrateg Hanna Stenfelt Lejondahl, energi- och klimatstrateg Veronica Sund, klimatanpassningssamordnare

Karin Thedéen, miljöskyddshandläggare Jenny Nilsson, miljöskyddshandläggare Andreas Löfberg och beredskapshandläggare Daniel Malmborg deltagit.

Bilagor

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från:

Energimyndigheten, 2025-02-25

Tillväxtverket, 2025-03-03

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2025-03-06

Statens geotekniska institut, 2025-03-11

Svenska kraftnät, 2025-03-11

Sjöfartsverket, 2025-03-11

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2025-03-12

Länsstyrelsen i Östergötlands län, 2025-03-18

Statens geologiska undersökning, 2025-03-21

Försvarmakten, 2025-03-21

Trafikverket, 2025-04-04